

Bijlagen

behorend bij de Uitvoeringsovereenkomst Krimpenerwaard 2015-2021

Versie oktober 2015 ten behoeve van besluitvorming in bestuur van partijen

Inhoudsopgave

Bijlage A) Beschrijving programma Veenweiden Krimpenerwaard	3
Projecten deelprogramma natuur	6
Projecten deelprogramma recreatie	15
Projecten deelprogramma landbouw	25
Bijlage B) Format Werkplan	35
Bijlage C) Format voortgangs- en verantwoordingsrapportage	36
Bijlage D) Organisatie	37
Bijlage E) (is komen te vervallen)	
Bijlage F) Toelichting Watergebiedsplan	42

Bijlage A)

Beschrijving programma Veenweiden Krimpenerwaard

Programma

Het programma bevat 3 deelprogramma's die in de uitwerking van de onderliggende projecten en activiteiten verbonden zijn:

- deelprogramma Natuur
- deelprogramma Landbouw
- deelprogramma Recreatie

Het thema 'Water' is verweven door alle deelprogramma's. Het tegengaan van de bodemdaling is conform de Gebiedsovereenkomst meegenomen als een meekoppelend belang. Dat betekent dat hier in de definitie van maatregelen zoveel mogelijk rekening mee wordt gehouden, maar dat het halen van de doelstellingen in het kader van de NNN en KRW, binnen het budget wat in de Gebiedsovereenkomst ter beschikking is gesteld, prioriteit heeft.

Doelen

Natuur: NNN¹

Het programma Veenweiden Krimpenerwaard voert het beleid uit zoals dat geformuleerd is in de besluitvorming rond de herijking van de EHS. Voor het programma Veenweiden Krimpenerwaard bestaat de doelstelling voor natuur uit de realisatie voor 2021 van circa 2250 ha van de NNN, gecombineerd met een bijpassend robuust en duurzaam watersysteem in het kader van de KRW en het tegengaan van bodemdaling. De kaders voor de uitvoering van natuur en water zijn vastgelegd in de door de stuurgroep vastgestelde notitie Natuur- en waterkaders ten behoeve van de gebiedsovereenkomst. Voor de doelstelling Natuur is een Business Case opgesteld die als basis dient voor de gebiedsovereenkomst.

Onderdeel van het programma is het maken van een uitwerking met het gebied voor de definitieve begrenzing van de NNN. Provinciale Staten hebben in 2013 de herijkte EHS vastgesteld en daarbij middels een amendement aan Gedeputeerde Staten de bevoegdheid gegeven om over de begrenzing te besluiten. Provinciale Staten behouden zich het recht voor om deze bevoegdheid na 2 jaar weer terug te nemen.

Landbouw

De doelstelling voor landbouw betreft de versterking van een duurzame agrarische functie van de Krimpenerwaard, onder andere door kavelruilen, systeeminnovaties, faciliteren en benutten van de productie en afzet van streekelijke producten en onderzoek op het gebied van biobased economy en duurzame energie.

De gemeente stelt in 2015 een meerjarenprogramma landbouw op ter uitwerking van de opgave landbouw en zal hieraan voorafgaand voor de activiteiten die in 2015 voor deze opgave worden uitgevoerd, een jaarplan 2015 opstellen. Hiervoor is aan de agrarische sector gevraagd om hun ideeën en knelpunten op een rij te zetten. De gezamenlijke agrarische partijen zijn nog in overleg over een gedeelde Agenda Landbouw.

De landbouw betreft de hele gemeente Krimpenerwaard. Het landschap blijft onder meer behouden doordat de landbouw een stevige economische basis behoudt.

Recreatie

De doelstelling voor recreatie & toerisme betreft het versterken van recreatieve & toeristische potenties in de Krimpenerwaard. Dit gebeurt door te investeren in de kwaliteit en vergroten van het

¹ Tot voor kort werd gesproken over de Ecologische Hoofdstructuur. De Rijksoverheid heeft met de herijking de EHS een nieuwe naam gegeven die zij de lading beter vind dekken: Het Natuur Netwerk Nederland of NNN.

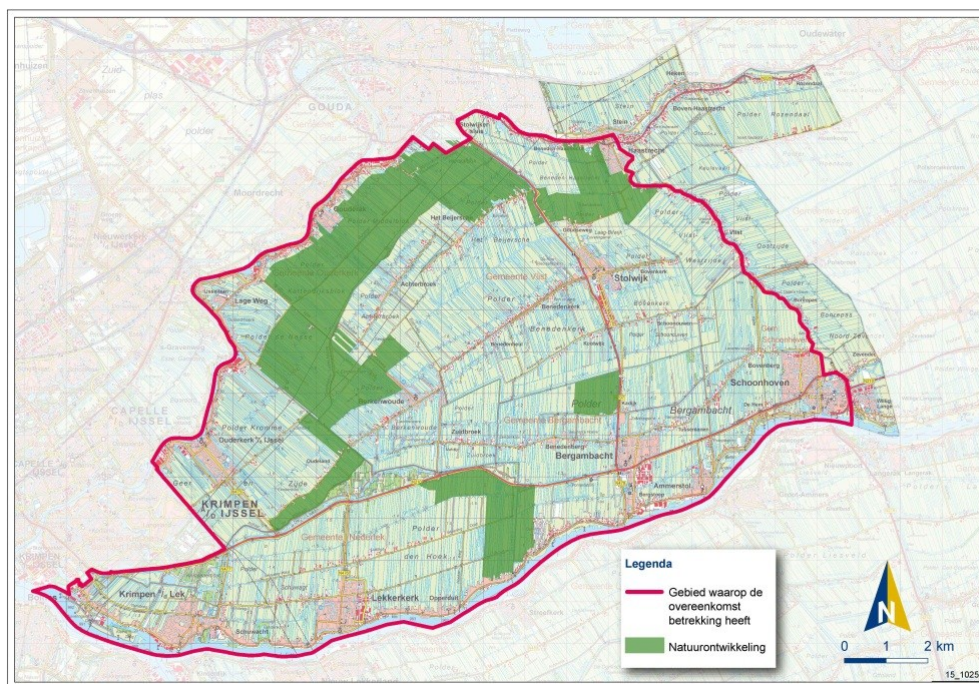
aanbod van recreatieve voorzieningen en het verbeteren van de bekendheid van de Krimpenerwaard als recreatief en toeristisch aantrekkelijk gebied.

Voor recreatie werkt de Krimpenerwaard samen met de andere Zuid-Hollandse veenweidegebieden, Gouwe Wiericke en Kaag en Braasem, en met het recreatieschap "Groenalliantie". Deze partijen hebben samen één concept-recreatieprogramma opgesteld voor dit Zuid-Hollandse deel van het Groene Hart. In de tweede helft van 2015 wordt dit programma aan de provincie voorgelegd met het verzoek tot cofinanciering.

Gezamenlijke thema's, zoals gebiedsmarketing, worden gezamenlijk opgepakt. Projecten worden per deelgebied uitgewerkt.

Doelgebied

Onderstaande kaart geeft het gebied weer waar de Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard betrekking op heeft.

Kaart 1: Het donkergroene gedeelte is de vastgestelde begrenzing van de NNN in de Krimpenerwaard behorende bij deze overeenkomst. De rode lijn markeert het gebied waarover partijen in de Gebiedsovereenkomst afspraken hebben gemaakt met betrekking tot het deelprogramma Natuur, inclusief water. De deelprogramma's Landbouw en Recreatie kunnen ook betrekking hebben op de delen van het grondgebied van de gemeente Krimpenerwaard die (waterstaatkundig) buiten de Krimpenerwaard zijn gelegen: Polder Stein (ten noorden van de Hollandse IJssel) en de strook in de Lopikerwaard, direct ten oosten van de Vlist.

Tijdpad

Natuur

In de Gebiedsovereenkomst is een programmering opgenomen die erop stuit dat de NNN in de Krimpenerwaard uiterlijk 2021 gereed is. Voor deze programmering is het besluit van de provincie gevolgd om de benodigde middelen in 2 fases vrij te geven: fase I loopt van 2013 – 2016 en fase II van 2016 – 2021. Dat betekent dat in 2016 een evaluatie van de voortgang, doelen en middelen van het programma uitgevoerd zal worden. Daarna neemt de provincie een besluit over de beschikbaarstelling van het restantbudget.

2013 - 2014	Inrichten Berkenwoudse Driehoek, De Nesse en deel Oudeland Benutten aankoopkansen. Voorbereiden "deals" in de overige deelgebieden.
2015 - 2016	Inrichten Berkenwoudse Driehoek, De Nesse en deel Oudeland Voor de overige deelgebieden ('geprogrammeerd na 2016') is rekening gehouden met een aantal grote aankopen in 2014. Verwerving moet hierbij in brede zin worden verstaan, dus inclusief zelfrealisatie en kavelruil.
2016 - 2020	In 2017 en 2018 neemt grondverwerving weer toe als gevolg van de deals die in de periode tot en rond 2016 worden gesloten. Inrichting van de overige deelgebieden.

Recreatie

In de tweede helft van 2015 wordt het recreatieprogramma aan de provincie voorgelegd met het verzoek tot cofinanciering.

Vooruitlopend op het Meerjarenprogramma Recreatie 2016-2021 zijn er op dit moment al twee projecten in uitvoering:

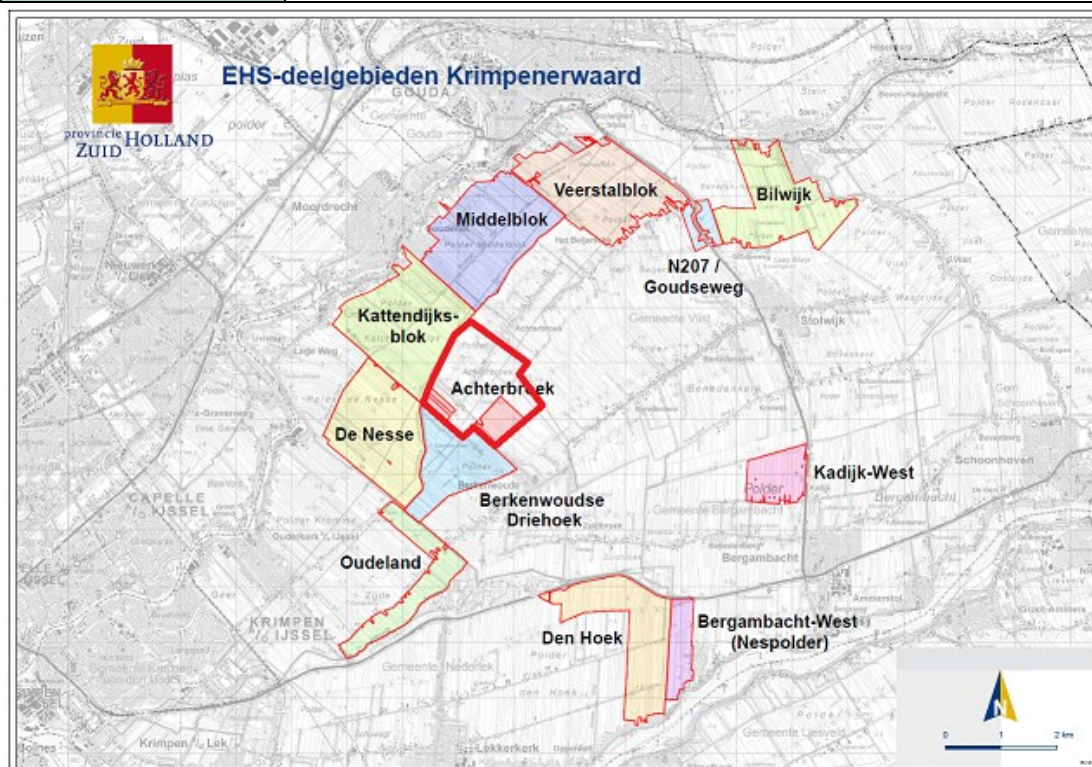
- *StreekFonds Krimpenerwaard*: Op 29 mei 2015 heeft er een feestelijke bijeenkomst plaatsgevonden om de start van een aantal nieuwe projecten van het Streekfonds Krimpenerwaard te vieren. Er is € 650.000 beschikbaar voor cultuurhistorische en landschapelijke projecten die het landschap beleefbaar maken. Zodat ook volgende generaties van de prachtige Krimpenerwaard kunnen blijven genieten. De projectpartners realiseren in 2015 maar liefst 16 projecten.
- *Oude Hollandse Waterlinie*: De Linie wordt met een aantal informatieborden en met een route-app aangegeven. De verschillende recreatieve routes worden verfraaid met onder andere een picknickplaats, twee oplaadpunten voor elektrische fietsen en een aanlegsteiger voor kano's.

Landbouw

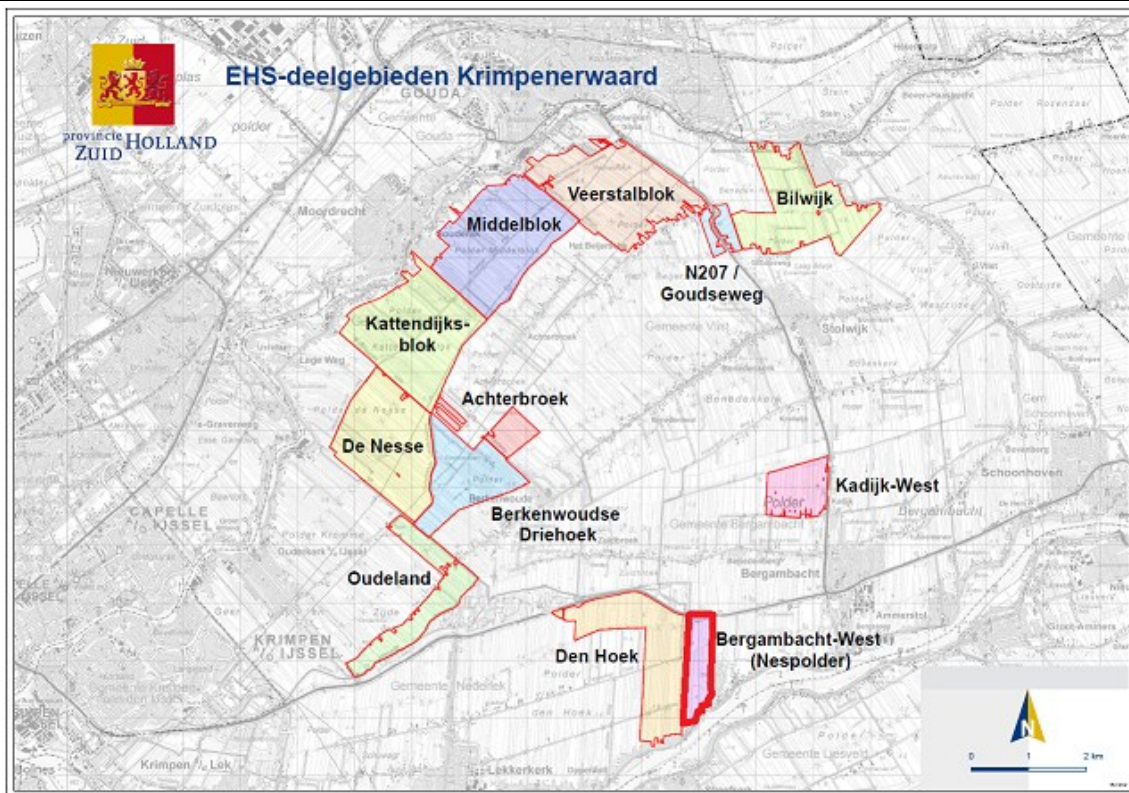
Het Meerjarenprogramma Landbouw 2016-2021 wordt in 2015 ontwikkeld.

Projecten deelprogramma natuur

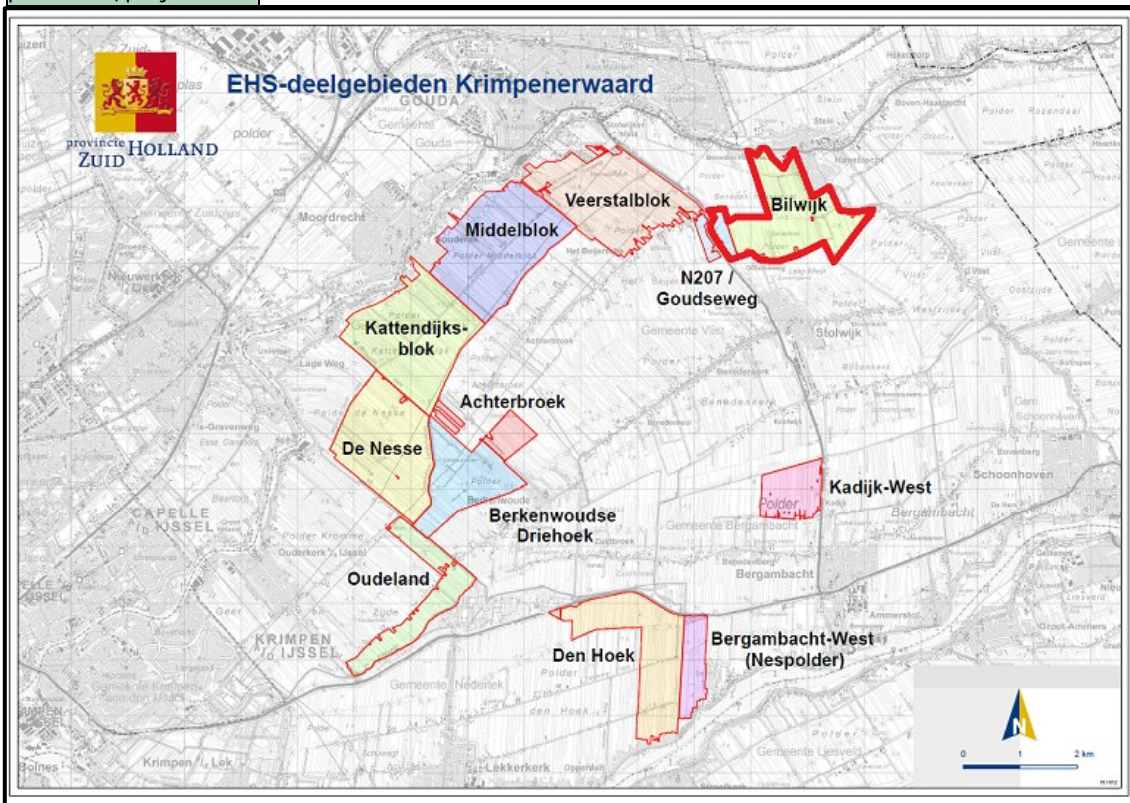
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Achterbroek (DOS-2014-0004745)</i>
Doelen en resultaat project	Logisch aangesloten beheergebieden ZHL Logische afronding NNN-begrenzing Natuurontwikkeling op basis van PN/AN waar hiervoor binnen het deelgebied mogelijkheden zijn Proces faciliteren t.b.v. realiseren aaneengesloten beheergebieden van ZHL d.m.v. ruil of verkoop, optimaliseren NNN areaal, vaststellen definitieve begrenzing NNN.
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Stuurgroep Adviesraad Natuur En Landbouw Grondeigenaren
Opmerkingen / toelichting	Achterbroek is bij de herijking als NNN –gebied grotendeels ontgrensd in december 2013. Daardoor zijn een aantal eigendommen van ZHL ‘verweesd’ in het gebied blijven liggen en kunnen bestaande kleinschalige initiatieven voor PN niet meer worden gefaciliteerd als voorheen. De activiteiten zijn gericht op logische afronding en aansluiting.

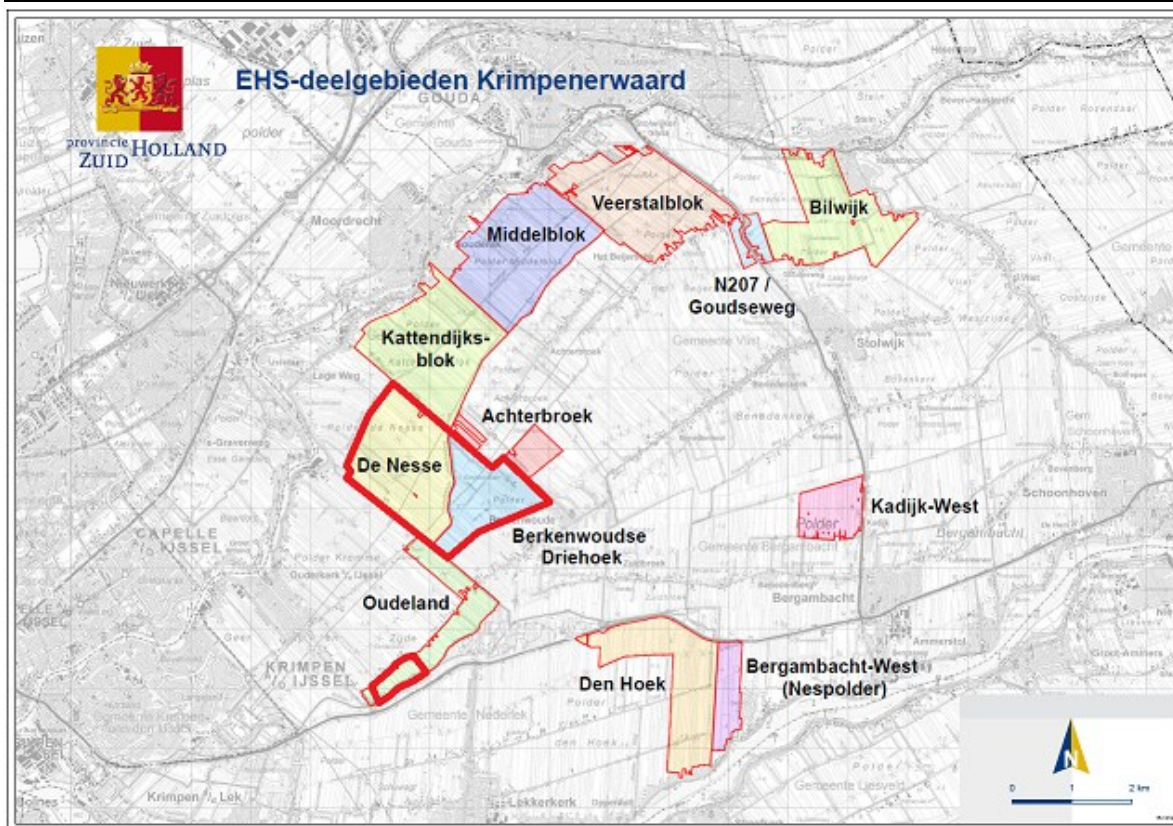
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Bergambacht-west</i>
Doelen en resultaat project	Ingericht natuurgebied EHS van ca. 70 ha, in globaal de volgende verdeling : 50% botanisch grasland 50% kleinschalige landschapselementen. Gerealiseerde wandelroutestructuur in het natuurgebied.
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Gemeente Krimpenerwaard ZHL Grondeigenaren
Opmerkingen / toelichting	Het overgrote deel van dit deelgebied is eigendom van en ingericht door ZHL (2013). Het project behelst de afronding van de opgave. Daarbij is het mogelijk dat aanvullende inrichtingsmaatregelen moeten worden getroffen in het reeds ingerichte gebied om de doelen te halen

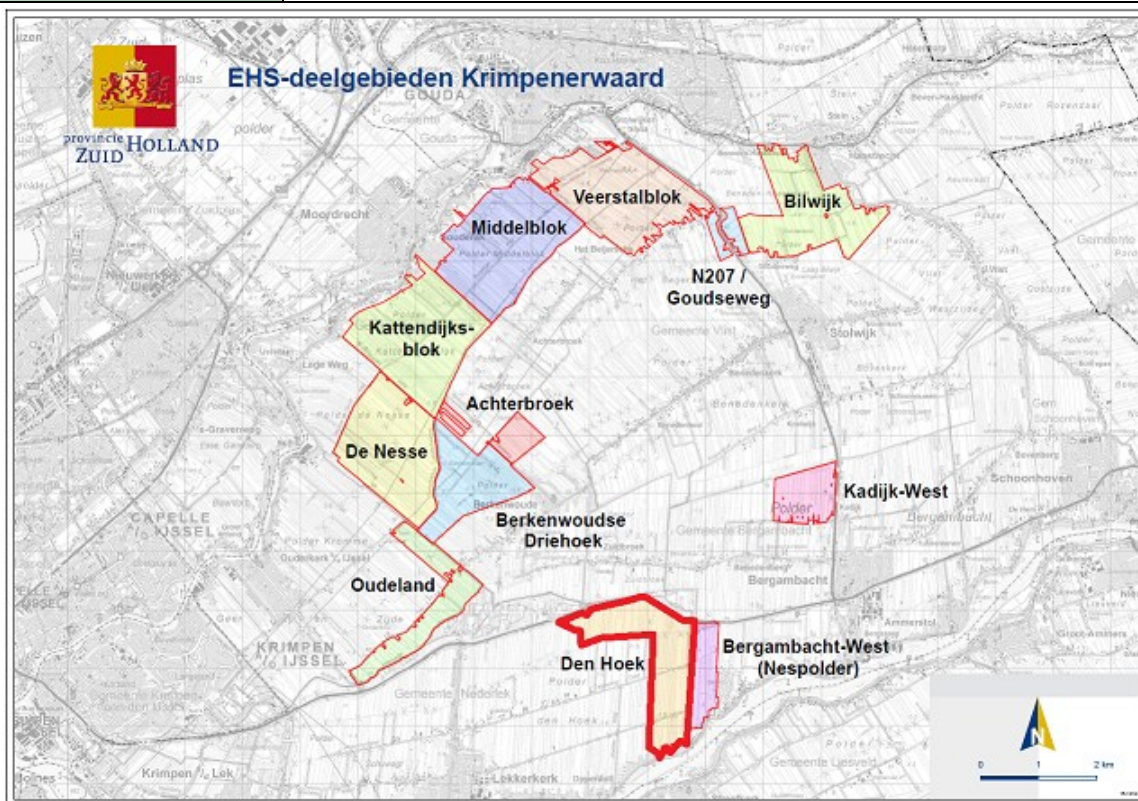
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Bilwijk en natuurverbinding Goudseweg, DOS-2014-0004740</i>
Doelen en resultaat project	Uitvoeren van de natuur- en KRW-opgave met vooral een 'een weidevogelondersteunende' doelstelling. Daarnaast vormgeven van de verbinding met de Hooge Boezem (oostzijde) en richting Veerstablok/ passage N209 (westzijde). Hiervoor moeten voor een groot deel nog beheerafspraken worden gemaakt c.q. gronden worden aangekocht. In totaal moet voor dit deelgebied nog 209 ha worden ingericht. De globale verdeling in natuurtypes van de volledige 303 ha is 40% weidevogelgrasland, 42% botanisch grasland en 18% kleinschalige landschapselementen. Daarbij liggen in dit gebied onderdelen van de recreatieve routestructuur.
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Gemeente Krimpenerwaard ZHL Adviesraad Natuur En Landbouw Grondeigenaren
Relatie met andere processen/projecten	In- en uitdeukvoorstel

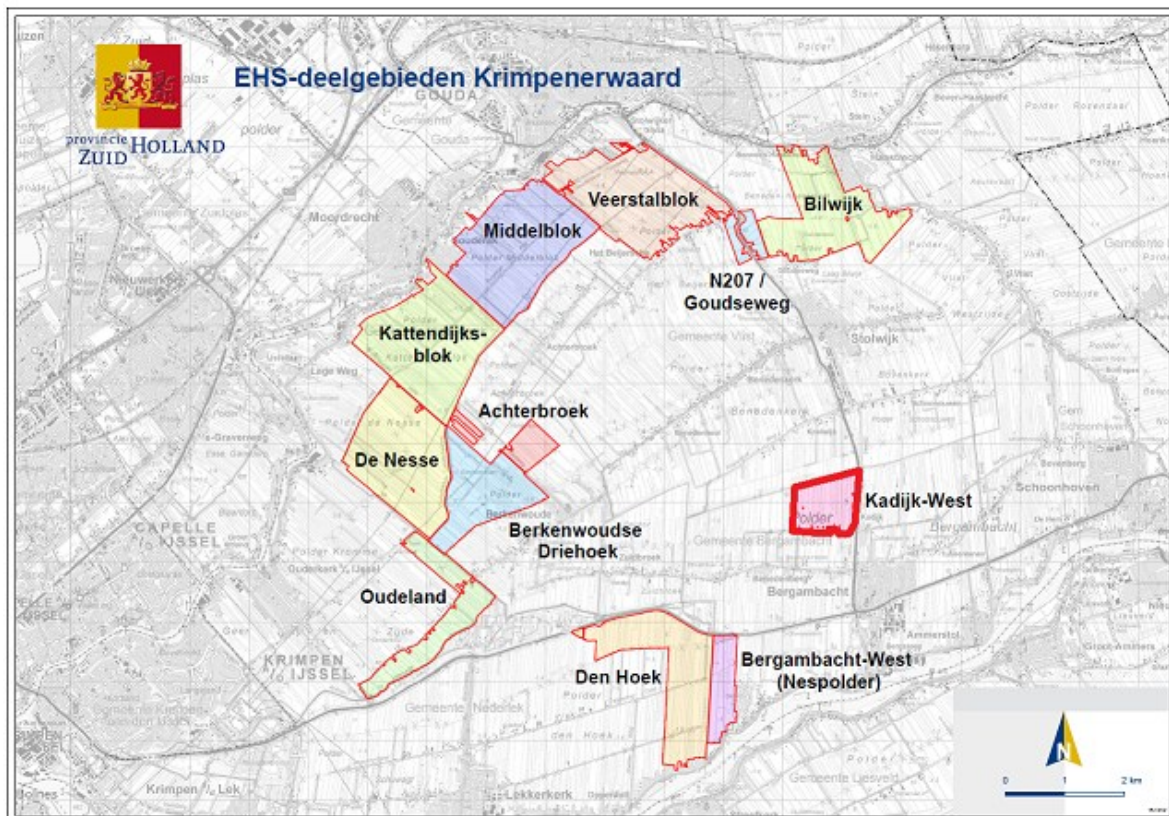
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht De Nesse, Berkenwoudse Driehoek en Oudeland-zuid DOS-2014-0004744</i>
Doelen en resultaat project	Realiseren natuurdoelen voor de EHS, beperken bodemdaling, robuuste inrichting natuurverbinding met Den Hoek met Kattendijksblok-zuid, inrichten waterbeheer t.b.v. de KRW doelstellingen, verbeteren kwaliteit ingelaten Lekwater. Nog 479 ha van de in totaal 564 ha als volgt in te richten: 54% weidevogelgrasland 36% botanisch grasland 10% kleinschalige landschapselementen Realisatie kleinschalige recreatieve voorzieningen als vogelkijkscherm, picknicksets, aanleg wandelpad (Oudeland)
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Gemeente Krimpenerwaard ZHL Adviesraad Natuur En Landbouw Grondeigenaren Natuurcoöperatie Krimpenerwaard

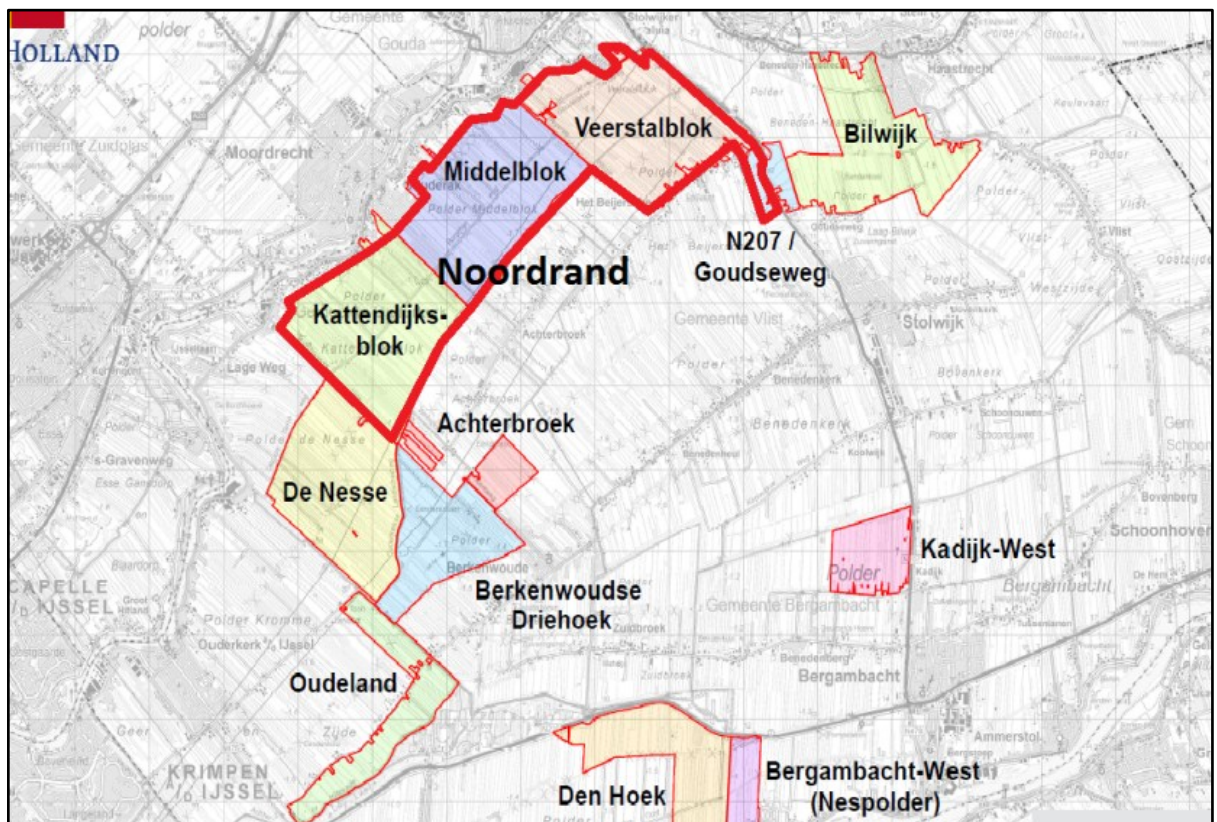
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Den Hoek DOS-2014-0004749</i>
Doelen en resultaat project	Uitvoeren EHS natuurdoelen, inrichten watersysteem t.b.v. KRW doelstellingen, robuuste inrichting natuurverbinding richting De Nesse, Berkenwoudse Driehoek en Oudeland met de Lek, behalen kwaliteit en doelstellingen water m.b.v. water uit de Lek, agrarische structuurversterking middels vrijwillige kavelruil. Aandacht bij de inrichting voor de relatie met de buitendijkse gebieden. In totaal moet voor dit deelgebied nog 234 ha worden ingericht. De verdeling aan natuurtypes is globaal als volgt : 72% weidevogelgrasland, 15% botanisch grasland en 13% kleinschalige landschapselementen.
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Gemeente Krimpenerwaard ZHL Adviesraad Natuur En Landbouw Verplaatser Grondeigenaren SBK/ODMH
Relatie met andere processen/projecten	Agrarische structuurversterking / landbouwprogramma

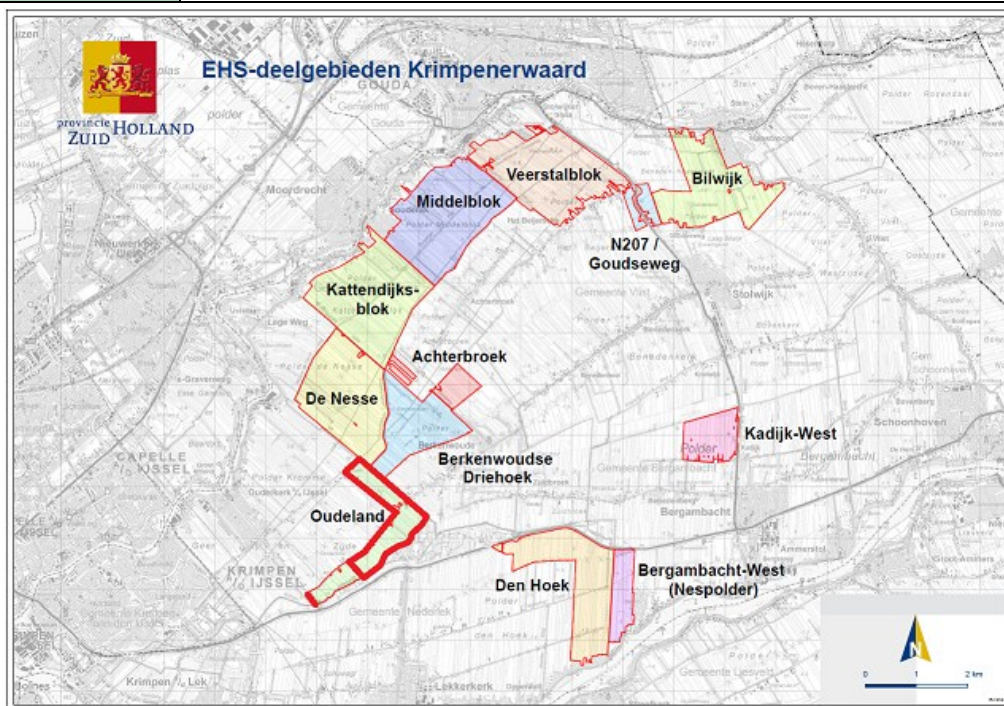
Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Kadijk-west DOS-2014-0004750</i>
Doelen en resultaat project	Realiseren natuurdoelen voor de EHS. Dit betreft hier weidevogeldoelstellingen. Het KRW doelbereik is laag vanwege de omvang, het ontbreken van aansluitend KRW-gebied en de blijvende koppeling aan landbouwwater en –peil. Nog ca. 20 ha. van de in totaal ca. 97 ha. in te richten als weidevogelgrasland.
Wie moet betrokken worden?	Grondzaken ZHL Grondeigenaren
Opmerkingen	Dit gebied wordt al grotendeels beheerd als weidevogelgebied door ZHL. Peilaanpassing is hier niet voorzien. In later stadium moet bepaald worden of de opgave wordt afgerond op het huidige beheergebied (= ontgrenzing restant) of een actieve aanpak moet worden ingezet.

Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Noordrand DOS-2014- 0008973</i>
Doelen en resultaat project	Realiseren natuurdoelen voor de NNN, inrichten waterbeheer t.b.v. de KRW-doelstellingen, robuuste inrichting natuurverbinding die De Nesse verbindt met Veerstaalblok en verder richting Bilwijk, Verbeteren kwaliteit Lekwater, vaststellen definitieve begrenzing NNN, beperken bodemdaling, ontwikkelen duurzame agrarische bedrijfsmodellen en bedrijven i.c.m. genoemde natuurdoelen. Nog 835 ha van de in totaal 860 ha als volgt in te richten (indicatief): Middelblok: 67% weidevogelgrasland, 23% botanisch grasland en 10% kleinschalige landschapselementen; Kattendijkblok: 70% weidevogelgrasland, 22% botanisch grasland en 8% kleinschalige landschapselementen Veerstaalblok en blok N207-west: 41 % weidevogelgraslanden, 39% botanisch en 21% kleinschalige landschapselementen
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Stuurgroep (besluitvorming aanpak fase 2 verkenning Noordrand en opstellen definitieve begrenzing) ZHL Adviesraad Natuur En Landbouw Grondeigenaren
Relatie met andere processen/projecten	Pilot Natuurbeheer Krimpenerwaard door de provincie i.s.m. st. ZHL en de Natuurcoöperatie Krimpenerwaard. De NC en ZHL pachten in totaal 150 ha. in de noordrand en in polder De Nesse in het kader van deze pilot voor natuurbeheer. Voor de uitvoering is door de provincie subsidie verstrekt aan de NC en ZHL en zijn met deze partijen uitvoeringsovereenkomsten afgesloten. In 2015 vindt een evaluatie plaats van deze pilot. De relaties met de verkenning in het kader van het programma worden daarbij betrokken.
Opmerkingen	De noordrand omvat de deelgebieden Kattendijkblok, Middelblok, Veerstaalblok en het blok Goudseweg, ten westen van de Goudseweg N207. In de uitvoeringsfase kan de noordrand gesplitst worden in nader te bepalen onderdelen met een eigen inhoud en fasering. Een en ander is afhankelijk van de verkenning die in 2015 wordt uitgevoerd.

Project / Deelgebied	<i>Uitvoeringsopdracht Oudeland (restant) -2014-0004747</i>
Doelen en resultaat project	Gerealiseerde NNN natuurdoelen, inrichten waterbeheer, vormgeven / inrichten robuuste waterverbinding Berkenwoudse Driehoek met Den Hoek, verbeteren kwaliteit Lekwater, vastgestelde definitieve begrenzing NNN. Duurzame oplossing voor het strategisch gelegen agrarisch bedrijf. De globale verdeling van de natuurdoelen in dit deelgebied is globaal 70% botanisch grasland en 30% kleinschalige landschapselementen. Van de 126 ha. totaal zijn er ca. 5 reeds ingericht en worden er 30 ha ingericht in het kader van project DOS-2014-0004744. De resterende opgave voor dit project omvat daardoor 91 van de in totaal 126 hectare.
Wie moet betrokken worden?	Programmabureau (Grondzaken, Communicatie) Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard Gemeente Krimpenerwaard ZHL Adviesraad Natuur En Landbouw Grondeigenaren
Relatie met andere processen/projecten	In- en uitdeukvoorstel voor Gedeputeerde Staten
Opmerkingen / toelichting	In het deelgebied Oudeland spelen 3 processen : De eerste is de inrichting van het deel wat onderdeel vormt van het project de Nesse, Berkenwoudse Driehoek Oudeland Zuid (DOS-2014-0004744). Dit is buiten dit project gehouden. De realisatie-opgave in het restant van de zuidelijke strook. Inzet is gericht op realisatie via zelfrealisatie (Particulier Natuurbeheer) De derde is de noordelijke strook waar de hoofdaanvoer van het natuurwater vorm moet krijgen en waar een sterk agrarisch bedrijf is gelegen. Verkenning hier is gericht op onderzoek naar de mogelijkheden. Het ruilen van gronden c.q. herbegrenzen is een optie, maar 'klassieke' verwerving ook. Interesse voor zelfrealisatie (PN) is er niet.

Projecten deelprogramma Recreatie

In 2015 is een concept-recreatieprogramma opgesteld voor dit Zuid-Hollandse deel van het Groene Hart. In de tweede helft van 2015 wordt dit programma aan de provincie voorgelegd met het verzoek tot cofinanciering. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het organiseren van de financiering.²

Voortbouwen, Positioneren en Samenwerken Activiteitenplan Recreatie & Toerisme 2015 gemeente Krimpenerwaard

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Activiteiten
3. Voortbouwen
4. Positioneren
5. Samenwerken

Bijlage 1: begroting 2015

Bijlage 2: projecten waarvoor reeds gebiedsafspraken zijn gemaakt

---

² Dit deelprogramma recreatie wordt afzonderlijk voor besluitvorming aan het college van de gemeente Krimpenerwaard voorgelegd. Opname in de bijlagen bij de uitvoeringsovereenkomst gaat onder voorbehoud van deze besluitvorming.

1. Inleiding

Sinds 1 januari 2015 is de gemeente Krimpenerwaard een feit. Een opschaling van 5 kleine gemeenten naar een grote speler in de regio Midden Holland. De positie van de gemeente Krimpenerwaard in de regio is een wezenlijk andere dan voor 1 januari 2015. 2015 staat in het teken van het positioneren van de gemeente in de regio. De (gemeente) Krimpenerwaard is een grote gemeente in Midden Holland met veel potentie op het gebied van recreatie en toerisme. Het leuke is ook dat het gebied Krimpenerwaard nu bijna samenvalt met de omvang van de nieuwe gemeente, wat veel kansen biedt voor recreatieve en toeristische ontwikkelingen.

Samenwerken

Tot 2015 was de samenwerking vooral gericht op samenwerking binnen de Krimpenerwaard en in mindere mate ook buiten de Krimpenerwaard. Met de fusie tot de gemeente Krimpenerwaard krijgt samenwerking in de regio een nieuwe dimensie. Het komende jaar wordt gebruikt om de samenwerkingsverbanden beter in kaart te brengen om hierin gefundeerde keuzes te kunnen maken.

Wat voor de nieuwe gemeente een mooi uitgangspunt is, is dat er veel initiatieven zijn om de Krimpenerwaard op de kaart te zetten. Deze initiatieven komen van (netwerken van) ondernemers. Van belang is dat wordt aangesloten bij bestaande initiatieven en dat deze aan elkaar worden verbonden en worden versterkt. De positie van de gemeente is daarbij stimulerend, faciliterend en ondersteunend. De energie van onderaf moet worden benut om met elkaar een aantrekkelijk gebied voor recreanten en toeristen te creëren.

Coalitieakkoord

De afgelopen jaren is Krimpenerwaardbreed gewerkt aan Recreatie & Toerisme. Er kan dus worden voortgebouwd op ingezet beleid. Het coalitieakkoord biedt hiervoor het kader voor de komende jaren:

Wij stellen een programma voor gebiedspromotie op om recreanten en toeristen uit de (verre) regio te informeren over hetgeen onze gemeente te bieden heeft. Dat doen wij onder andere op basis van ons unieke en karakteristieke landschap en de diversiteit van de kernen waaronder Schoonhoven Zilverstad.

Ten behoeve van het opstellen van dit programma organiseren wij netwerkbijeenkomsten met (recreatie)ondernemers. De promotie van streekproducten dient daarin een stevige positie te krijgen. Ook de realisatie van (digitale)informatiepunten kan onderdeel zijn van het programma voor gebiedspromotie. Omdat ook de Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard 2014-2021 kansen biedt voor recreatie en toerisme dienen beide plannen op elkaar te worden afgestemd.

Wij stimuleren kleinschalige overnachtingsmogelijkheden in het buitengebied.

Recreatieve routes, zoals fiets-, wandel-, kano-, fluisterboot en 3 pk-, schaats-, skeeler en ruiterroutes verdienen ontwikkeling.

Wij stellen een vaarverordening op om de ontwikkeling van recreatie en toerisme te stroomlijnen met andere gebruikers.

De inkomsten uit de toeristenbelasting zetten wij in ten gunste van de sector en worden benut voor de gemeentelijk inzet ten aanzien van het programma gebiedspromotie.

Wij willen één aanspreekpunt om alle ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van recreatie en toerisme samen te brengen.

Wij maken een subsidiescan om de mogelijkheden te onderzoeken van (extra gelden) voor onze regio op het gebied van recreatie en toerisme.

.

2. Activiteiten 2015

In 2015 wordt een integraal gebiedsmarketingplan opgesteld. Veel activiteiten in het kader van recreatie en toerisme hangen samen of komen voort uit de keuzes die hierin worden gemaakt. Na vaststelling van het gebiedsmarketingplan Krimpenerwaard kan een meerjarenprogramma Recreatie & Toerisme worden opgesteld. Dat betekent niet dat we in 2015 geen ambities hebben, er staan verschillende bestaande en nieuwe activiteiten op het programma. Er wordt vooral voortgebouwd op ingezet beleid en lopende projecten. De nadruk ligt op verbinding, samenwerking en fysieke projecten. Hieronder wordt hiervan een overzicht gegeven.

3. Voortbouwen

Uitbreiding Wandelpadennetwerk

In de Krimpenerwaard liggen landelijke en provinciale (wandel)netwerken. Vanuit het Veenweidepact zijn netwerken verbeterd en uitgebreid. In 2015 wordt gezien of paden en routes moeten worden uitgebreid of aangepast. Voor twee specifieke wandelpaden wordt in 2015 onderzocht of uitbreiding en aanpassing haalbaar is. Voor deze twee paden worden dan tekeningen gemaakt voor bruggen.

Fietsroute Gouden Eeuw Driehoek

Een nieuwe fietsroute dwars door het Groene Hart verbindt de drie prachtige Gouden Eeuwse steden Oudewater, Schoonhoven en Gouda met elkaar. De afwisselende fietsroute is 43 kilometer lang en voert langs eeuwenoude boerderijen en het schilderachtige riviertje de Vlist. In de drie historische sfeervolle binnensteden lonken terrasjes, een bezoek aan een museum of de gezellige winkelstraten. De drie gemeenten zijn verbonden door hun bloeiperiode in de Gouden Eeuw. Gouda was en is nog steeds bekend om haar kaasmarkt, Schoonhoven om haar zilversmeden en Oudewater om de (heksen)waag en de touwindustrie.

> Ontwikkelen van folder en PR in samenwerking met Gouda en Oudewater

Planning: 2e kwartaal 2015

Cofinanciering wandelpad Hemkade

Uit de gebiedsdeal Oude Hollandse Waterlinie is een project 'Vestingsteden aan de Lek' om een nieuw wandelpad Hemkade te ontwikkelen. De nieuwe verbinding biedt inwoners van Schoonhoven een mogelijkheid voor een kort ommetje en het voegt een extra verbinding toe aan het wandelpadennetwerk. De totale kosten hiervoor zijn € 22.324, de gemeente draagt € 5.000 bij.

Planning: 4e kwartaal 2015

Waterrecreatie- Kanonetwerk

Een nieuw kanonetwerk met knooppuntnummers wordt in de Krimpenerwaard ontwikkeld. Met dit netwerk is het mogelijk een eigen route en afstand te bepalen. Het Kanonetwerk Krimpenerwaard komt voort uit het project Waterrecreatie uit het Veenweidepact Krimpenerwaard, waarin met verschillende gebiedspartijen de mogelijkheden voor kleine waterrecreatie zijn onderzocht. De meest wenselijke kanoroutes zijn samengevoegd en een aantal knelpunten wordt opgelost. Daarbij worden diverse voorzieningen gerealiseerd. Zo komen er verspreid over het hele gebied 6 startpunten bij een parkeerplaats en diverse rustplaatsen. Straks is het mogelijk in Achterbroek, Haastrecht, Lekkerkerk (Loetbos), Schoonhoven, Krimpen aan den IJssel en Stolwijk het water op te gaan. Maar er kan natuurlijk ook een kano gehuurd worden bij een kanoverhuurder in Lekkerkerk of Haastrecht. Bij peilscheidingen of te lage bruggen komen voorzieningen om de kano over te dragen. Hier en daar worden te lage bruggetjes opgehoogd. Zo ontstaat een netwerk van 65 km kanoroute, wat in de toekomst gemakkelijk uitgebreid kan worden. Het kanonetwerk wordt bewegwijzerd door middel van een knooppuntsysteem en er worden informatiepanelen geplaatst op de startpunten.

Recreatieve beleving

Routenetwerken leveren een positieve bijdrage aan de recreatieve beleving van de Krimpenerwaard. De Krimpenerwaard is door het vele, maar ondiepe water voornamelijk geschikt voor kleine waterrecreatie. Met een kanonetwerk wordt de Krimpenerwaard nog aantrekkelijker voor recreanten

die het unieke agrarische landschap vanaf het water willen beleven. Bovendien biedt het kansen voor bestaande en nieuwe ondernemers in het recreatief-toeristische segment.

De aanleg van de bebording is eerder klaar, in het voorjaar van 2015. In een volgende fase van het project wordt onderzocht of er nog andere, korte routes mogelijk zijn. Er lussen kunnen worden gemaakt langs kaasboerderijen, horeca en andere recreatieve mogelijkheden. Voor de doorgewinterde kanovaarder wordt bekeken of er aantakkingen naar de Lek en de Hollandsche IJssel gemaakt kunnen worden.

Kosten en uitvoering: Groenalliantie

Planning: In de zomer van 2015 is het netwerk gerealiseerd.

Buiten de Veerpoort (OHW)

Dat Schoonhoven onderdeel uitmaakt van de Oude Hollandse Waterlinie zie je nog bij de 17e Eeuws Veerpoort. Bij de herinrichting van het gebied Buiten de Veerpoort worden ook recreatieve en toeristische belangen en uitstraling in acht gehouden. Als onderdeel van dit project zal worden onderzocht of het mogelijk is om het Toeristisch Overstap Punt (TOP) te verplaatsen naar een betere zicht-/ fiets-/ wandellocatie in het gebied.

Planning: 2015

Toeristische informatieborden Haastrecht

In Haastrecht worden informatieborden en een fotodoorkijkbord geplaatst met historische informatie voor recreanten over verschillende interessante plekken in Haastrecht.

Planning: Realisatie tweede kwartaal 2015

Folderdistributienetwerk

In, voor en door de (gemeente) Krimpenerwaard wordt mooi foldermateriaal gemaakt. Denk aan eigen fietsroutes (KoeKaas, Vakmanschap Meesterschap), de recreatiekaart Krimpenerwaard en folders van de stad Schoonhoven. Ondernemers hebben behoefte aan een verspreidingspunt van deze folders. Zeker nu actief de bovengenoemde displays worden aangeboden. Dit kan bijvoorbeeld door een vrijwillige bezorger, of een centraal afhaalpunt in te stellen.

Planning: tweede kwartaal 2015

Folders

In 2013 en 2014 zijn themafietsroutes ontwikkeld en is een recreatiekaart uitgegeven. In 2015 is een herdruk van de Recreatiekaart Krimpenerwaard voorzien.

Planning: 2e kwartaal gereed.

Database recreatie en toerisme

Op het terrein van recreatie en toerisme zijn tal van organisaties actief, zowel lokaal als regionaal. Ook liggen in de gemeente tal van wandel- en fietspaden/routes, ruiterroutes, skeelerroutes routes en andere voorzieningen. Voor intern gebruik en om goed te kunnen verwijzen naar externen wordt een database voor recreatie en toerisme gemaakt.

Planning: tweede kwartaal 2015 gereed

Cursus Gastheerschap

Voor (agro-)recreatie- en toeristische ondernemers hebben de K5-gemeenten in 2013 de cursus Gastheerschap Krimpenerwaard georganiseerd. Met de cursus vergroten ondernemers kennis van natuurgebieden, cultuurhistorie, het landschap en natuurrecreatieve mogelijkheden voor de bezoeker van het gebied. De cursus gaat ook in op hoe de Krimpenerwaard als recreatief gebied beter zichtbaar en herkenbaar te maken is. Deze cursus in 2013 heeft 25 gastheren van de Krimpenerwaard opgeleverd. (www.uitindewaard.nl) Gezien het succes van de vorige cursus en het

netwerk dat dit heeft opgeleverd (promotieteam Krimpenerwaard) wordt de cursus in 2015 opnieuw aangeboden. Het promotieteam Krimpenerwaard wordt gevraagd dit te coördineren.

Planning: cursus start najaar 2015 (afgerond in 2016)

Cruisetoerisme en touringcars

In Schoonhoven is in 2014 in opdracht van de gemeente onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van cruise-toerisme voor de stad.

Dit met als doel dat:

De stad Schoonhoven bekender wordt;

Er meer aandacht naar de cruise-toeristen en de cruise-maatschappijen gaat;

Er interactie ontstaat tussen de stad en het cruise-toerisme;

De stad meer terug ziet van het cruise-toerisme, omdat de cruise-toeristen nu daadwerkelijk door de stad heen trekken en door middel van excursies en arrangementen de bezienswaardigheden ook; echt bezoeken en dus geld uitgeven;

Economische voordelen.

In 2015 is dit ondergebracht als project bij Zilverstad Marketing onderzoek omgezet naar concrete activiteiten richting cruise-aanbieders en er volgt een advies/plan van aanpak richting Zilverstad Marketing en gemeente hoe dit te borgen voor de toekomst. In 2015 is door Zilverstad Marketing ook een start gemaakt met een touringcar-onderzoek. Hierin betreft zij ook het buitengebied door samen op te trekken met Promotieteam Krimpenerwaard.

Planning: gedurende het jaar

Streekproducten

In 2014 is een aanzet gedaan tot het bouwen van een netwerk van voedselproducten en voedselbereiders. Als gevolg hiervan is succesvol gestart met een streekmarkt. In 2015 zal het netwerk verder worden versterkt en activiteiten ondersteund en gefaciliteerd.

Planning: 3e kwartaal 2015

4. Positioneren

Tour de France

In 2015 vindt Le Grand Départ van de Tour de France plaats in de stad Utrecht.

De Tourkoorts wordt aangewakkerd, niet alleen in de stad Utrecht, maar ook in de regio, landelijk en Internationaal. De karavaan trekt via de Meern, Montfoort, en Oudewater door de Krimpenerwaard (Haastrecht) en gaat van daaruit via Gouda, Waddinxveen, Zuidplas, Capelle aan den IJssel en Rotterdam naar de finish in Zeeland. Voor de nieuwe gemeente Krimpenerwaard is Le Tour een mooie kans om zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal het prachtige gebied met het unieke polderlandschap op de kaart te zetten. Van mei tot september 2015 zal fietsen in de Krimpenerwaard actief onder de aandacht worden gebracht.

Vanuit recreatie en toerisme wordt deelgenomen aan de projectgroep Tour de France. Ook is samenwerking en afstemming met ondernemers, georganiseerd in VlistOnderneemt en Promotieteam Krimpenerwaard.

Planning: Tot juli 2015 (etappe 5 juli)

Gebiedspromotie

In 2015 zal gebiedspromotie worden voortgezet op basis ingezet beleid en lopend projecten. Hiervoor zal de gemeente zelf initiatief nemen door actief de Krimpenerwaard onder de aandacht te brengen in lokale en regionale media. Maar ook door ondersteuning van lokale en regionale gebiedspromotie. En ondersteuning van initiatieven van ondernemers, particulieren of organisaties, mits passend de geformuleerde doelen van het coalitieakkoord, ondersteund en gefaciliteerd.

Planning: gehele jaar

Opstellen gebiedsmarketingplan

Vanuit Strategie en Projecten wordt een gebiedsmarketingplan opgesteld. Dit gaat verder dan recreatie en toerisme en omvat bijvoorbeeld ook werken en wonen. Het onderdeel recreatie en toerisme is hierin natuurlijk wel een belangrijke pijler. Bestaande initiatieven moeten aan elkaar worden verbonden en deze kunnen worden versterkt. Een belangrijke rol is hierin weggelegd voor ondernemers in het gebied. Zij zijn al bezig zich te verenigen en samenwerking te zoeken in en buiten het gebied. Dit zal worden gefaciliteerd en gestimuleerd. In het gebiedsmarketingplan verdient ook de positie van de Krimpenerwaard in een groter gebied (Groene Hart) aandacht. Voor 2016 volgt hieruit een visie recreatie en toerisme en uitvoeringsplan voor de daaropvolgende vier jaar. In 2015 worden verschillende (netwerk)bijeenkomsten georganiseerd om te komen tot dit gebiedsmarketingplan en de bestaande netwerken te versterken.

Planning: oplevering eind 2015

Ondersteuning en facilitering 'lokale' gebiedspromotie

Gebiedspromotie is niet nieuw. Al jaren zijn verschillende partijen bezig (delen van de) Krimpenerwaard op de kaart te zetten. Deze initiatieven verdienen ondersteuning en aandacht. In 2015 moeten keuzes worden gemaakt in de positie van de gemeente richting deze partners. Ook moet (door middel van o.a. het gebiedsmarketingplan) een visie komen op de toekomst van deze initiatieven en verbanden. Concreet komt het er op neer dat in 2015 wordt voorgebouwd op de bestaande afspraken en overeenkomsten met de verschillende partijen.

Planning: gedurende het hele jaar, afspraken voor 2016 in derde kwartaal 2015

Nul-meting (voorzieningen, routes, netwerken)

De effecten van activiteiten in het kader van recreatie en toerisme zijn vaak lastig te meten. Ook worden instrumenten ingezet of routes ontwikkeld zonder dat een goed beeld is van de behoeften van inwoners en bezoekers. Om aansluitend aan deze behoefte producten en diensten te ontwikkelen is inzicht hierin noodzakelijk. In 2015 zal voor de Krimpenerwaard een inventarisatie plaats vinden van de fysieke infrastructuur, voorzieningen en routes. In 2016 zal in samenwerking met de regio een onderzoek worden uitgevoerd onder bezoekers van het Groene Hart

Planning: november 2015 afgerond

Informatie

Bij de promotie van het gebied (Krimpenerwaard en Groene Hart) blijkt dat het lastig is informatie goed (digitaal) te ontsluiten en bij de bezoeker te krijgen. Er bestaan verschillende zuilen, borden, informatiepunten, websites en apps naast elkaar. Op veel van deze punten staat soortgelijke informatie, maar vaak ook niet volledig. Belangrijk onderdeel van het gebiedsmarketingplan is dan ook het ontsluiten van informatie. 2015 wordt gebruikt te inventariseren wat er is en wat verbeterd kan worden. Hieruit volgen ook keuzes die worden gemaakt voor partners in gebiedspromotie.

Planning: Onderzoek en uitgangspunten in 2015 gereed

Toeristenbelasting

Het college van B&W heeft uitgesproken de toeristenbelasting in te willen zetten voor activiteiten op het gebied van recreatie en toerisme. In de huidige situatie wordt in 3 oude gemeenten toeristenbelasting geheven (verschillende tarieven) en in 2 niet. In 2015 wordt een voorstel gemaakt voor één tarief in samenspraak met de afdeling financiën.

Planning: afstemmen met financiën, voorstel in 2015

Voorzieningen, arrangementen evenementen en initiatieven

Vanuit ondernemers en netwerken worden verschillende leuke arrangementen en evenementen ontwikkeld en georganiseerd. Deze activiteiten zijn goed voor een aantrekkelijk gebied en aantrekkelijke gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan arrangementen voor cruisetouristen en het organiseren van streek(product)markten. In 2015 wordt door de gemeente niet actief ingezet op het organiseren van (nieuwe) evenementen of ontwikkelen van producten en arrangementen maar

continueren en verbinden. De Tour de France is hierbij de grote uitzondering. Uiteraard worden initiatieven van ondernemers en organisatoren, mits passend de geformuleerde doelen van het coalitieakkoord, gestimuleerd en gefaciliteerd.

Planning: gehele jaar

5. Samenwerken

Promotieteam Krimpenerwaard

De cursus gastheerschap Krimpenerwaard (zie hierboven) heeft geleid tot het oprichten van het Promotieteam Uit in de Waard in juni 2014. Om daadwerkelijk een speler te worden op gebied van promotie van de Krimpenerwaard heeft dit geleid tot het voornemen de Stichting Promotieteam Krimpenerwaard op te richten. De Stichting heeft de ambitie om gespreks- en uitvoeringspartner te zijn van de gemeente op het gebied van gebiedspromotie. Dit ontwikkelproces wordt actief ondersteund door de gemeente.

Samenwerking in de Krimpenerwaard

In de Krimpenerwaard zijn verschillende netwerken ontstaan welke zich bezighouden met promotie van het gebied of de oude gemeenten. Deze netwerken zijn allemaal anders georganiseerd en hebben vaak ook een andere positie ten opzichte van de gemeente. De belangrijkste netwerken/netwerkgroeperingen zijn Uit in de Waard, WelkomindeWaard, VlistOnderneemt! en Zilverstad Marketing. In 2014 hebben UitindeWaard en WelkomindeWaard het initiatief genomen tot een verkenning tot samenwerking. Dit bleek hoopvol en krijgt in 2015 een vervolg. De gemeente participeert in het proces en neemt de uitkomsten mee in haar gebiedsmarketingplan.

Netwerkbijeenkomsten

In 2013/2014 is een cursus gastheerschap georganiseerd. Hieruit is een netwerk van recreatieondernemers ontstaan. Door middel van netwerkbijeenkomsten worden de contacten onderhouden en wordt het netwerk uitgebreid. Er wordt twee maal per jaar een bijeenkomst gehouden. De gemeente participeert en faciliteert.

Streekfonds Krimpenerwaard

Het Streekfonds is opgericht om de Krimpenerwaard met privaat geld duurzaam te ontwikkelen en aantrekkelijk te houden voor iedereen: bewoners, (boeren)bedrijven en bezoekers. Door het Streekfonds Krimpenerwaard is subsidie ontvangen voor een activiteitenprogramma in de Krimpenerwaard met projecten die vooral op natuur, groen en beleving gericht zijn. Waar nodig wordt actief met Streekfonds overlegd over de uitvoering van deze projecten.

Waterbus

In het jaarprogramma 2015 van Aqualiner is een toeristische verbinding Kinderdijk-Schoonhoven opgenomen. Samen met Aqualiner zal dit verder worden vorm gegeven.

Veenweiden

Recreatieprogramma Gouwe Wiericke – Krimpenerwaard – Rijn- en Veenstreek

Op verzoek van de stuurgroepen Veenweiden Gouwe Wiericke – Venen en Krimpenerwaard is een recreatieprogramma 2016-2021 opgesteld. Thema's in dit programma zijn Regio-iconen, Stad-Land relaties en Gastvrijheid. Dit programma wordt nader uitgewerkt in regionale en lokale projecten

Groenalliantie

In 2014 is de Groenalliantie opgericht vanuit het Natuur- en recreatieschap Reeuwijkse Plassen en Natuur en Recreatieschap Krimpenerwaard. De Groenalliantie is vooral gericht op ontwikkeling en beheer van de beheersgebieden. Voor het Loetbos en de Krimpenerhout ligt een opgave voor het upgraden van deze gebieden. De gemeente is actief betrokken in dit proces.

Groene Hart

Promotie van het Groene Hart is regionaal opgepakt. De opdracht voor de huidige partner loopt tot en met 2015. In de loop van 2015 wordt met de aangesloten gemeenten opnieuw een offertetraject gestart. Aan dit proces wordt actief deelgenomen. In 2015 moet een afweging gemaakt worden of

de gemeente Krimpenerwaard de Groene Hart promotie blijft ondersteunen en hoe deze promotie vorm moet krijgen.

Regio Midden Holland

Regio Midden Holland kent een programma natuur, water en recreatie. Aan dit overleg wordt actief deelgenomen. Hier worden ontwikkelingen afgestemd en wordt ingezet op samenwerkingsprojecten.

Regietafel Groene Hart

Vanuit Provincie Zuid-Holland is het initiatief genomen tot de Regietafel Groene Hart. In het overleg worden ontwikkelingen op strategisch niveau afgestemd en op de agenda gezet. Vanuit de Krimpenerwaard wordt actief deelgenomen aan dit overleg.

Projecten HOREO

HOREO is een verzameling van projecten in het gebied van de Hollandse Oude Rijn en Omstreken. Omdat dit de gemeente slechts zijdelings raakt wordt hier niet actief op ingezet, maar het proces wordt met belangstelling gevolgd.

Omliggende gemeenten/gebieden In 2015 wordt verkend wat de mogelijkheden zijn tot meer en structurele samenwerking met omliggende gebieden. Denk hierbij aan Kinderdijk/ Alblasserwaard, Lopikerwaard en de focus op de omliggende steden.

Bijlage 1. Begrote kosten 2015

Beschikbaar budget activiteiten 2015 Uit begroting: € 100.000	Begrote kosten activiteiten
Netwerken	30.000
Wandelpaden uitbreiding	10.000
Folderdisplays	3.000
Folderdistributie	1.000
Herdruk toeristische informatie	7.500
Fietsroute Gouden Eeuw Driehoek	1.750
Plaatsing info borden Haastrecht	1.750
Nulmeting infra, routes	5.000
Lokale promotie	40.000
Promotieteam Krimpenerwaard	10.000
VVV	4.500
Projecten Zilverstad Marketing	10.000
Vlist Onderneemt	2.500
Streekproducten, streekmarkt	2.000
Krimpenerwaard Paspoort	3.000
Promotie activiteiten	8.000
Netwerkvorming	20.000
Cursus Gastheerschap	15.000
Netwerkbijeenkomsten	5.000
Werkbudget	2.000
Incidentele subsidie	8.000
Subsidie Krimpenerwaard	
Paspoort	3.000
Subsidie OHW Hemkade	5.000

Bijlage 2. Projecten waarover reeds gebiedsafspraken zijn gemaakt.

In voorgaande jaren zijn reeds de hier navolgende gebiedsafspraken gemaakt in het kader van het Uitvoeringsprogramma Groen (UPG)

Gebiedsafspraken UPG	Kostenraming en subsidie provincie	Inhoud
Streekfonds Krimpenerwaard, fase 1	Geraamde kosten 535.000 Aanvrager: Stichting Streekfonds Krimpenerwaard Subsidiebedrag: 281.000 Subsidiebesluit GS 28 december 2014	Toevoegen en herstellen landschapselementen, aanleggen natuurvriendelijke oevers, lespakket ontwikkelen, plaatsen gebiedseigen landbouwhekken, natuurvriendelijk baggeren in sloten, aanleggen broedputten en broedvlotjes t.b.v. zwarte stern, terugbrengen krabbenscheer-vegetaties, inzaaien weidevogelmengsel in graslanden, aanleg plas-drasgebieden, standaard ontwerp maken voor nieuwe bruggen, handelsmissies voor streekproducten, ontwikkelen natuurkampeerplaats
Oude Hollandse Waterlinie, fase 1	Geraamde kosten 310.000 Aanvrager: Stichting Groene Hart (SGH) + Zuid-Hollands Landschap (ZHL) Subsidiebedrag: 155.000 <i>Gebiedsafpraak is opgenomen in UPG 2015. Subsidieaanvraag nog niet ingediend (vooroverleg conceptaanvraag)</i>	Herinrichting van de Koeneschans, herprofilen van wallen, tevens recreatieve bestemming (ZHL). Aanleg 6 ha natte natuur en piekwaterberging met natuurvriendelijke oevers, tevens zichtbare Oude Hollandse Waterlinie. Inrichten deelinundatie bij bestaande piekwaterberging en regelmatige demonstratie werking oude poldermolen. Realisatie wandelroute lengte ongeveer 3 km over agrarische percelen. Realisatie kanoroute met routeborden, informatie, aanlegplaats en start- en rustpunten (SGH)

Projecten deelprogramma Landbouw

Het Meerjarenprogramma Landbouw 2016-2021 wordt in de tweede helft van 2015 ontwikkeld. De gemeente heeft het voortouw bij het organiseren van de financiën voor het deelprogramma landbouw.³

Jaarplan landbouw Krimpenerwaard 2015

Inhoudsopgave

- 1. Algemeen
- 2. Activiteiten olv de gemeente
- 3. Activiteiten olv de sector
- Bijlage 1. Lijst met mogelijke projecten (niet limitatief)

---

³ Het deelprogramma landbouw wordt nog afzonderlijk ter besluitvorming aan het college van de gemeente Krimpenerwaard voorgelegd. Opname in de bijlagen bij de uitvoeringsovereenkomst is onder voorbehoud van deze besluitvorming.

1. Algemeen

Inleiding

De Krimpenerwaard is een gemeente met een groot buitengebied van rond de 10.000 ha groot. In dit gebied heeft de landbouw, grotendeels veehouderij, van oudsher een belangrijke rol. Met de komst van de gemeente Krimpenerwaard is in het coalitieakkoord aandacht gevraagd voor de agrarische sector. Niet alleen is deze sector een belangrijke drager van het landschap, ook economisch is zij van belang voor de Krimpenerwaard.

In het coalitieakkoord is de ambitie geformuleerd om samen met de agrarische sector een meerjarenprogramma Landbouw op te stellen en zo te werken aan een vitale toekomst voor de sector. Deze ambitie sluit aan bij de afspraken die zijn vastgelegd in Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard. De gebiedsovereenkomst omvat afspraken over de integrale realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (voorheen genaamd Ecologische Hoofd Structuur), stimuleren van het recreatief gebruik en het behoud van een duurzame landbouw. Over dit laatste is afgesproken dat de gemeente een jaarplan Landbouw 2015 en een meerjarenprogramma 2016-2021 opstelt.

Bij de ontwikkeling en uitvoering van het jaarplan en het meerjarenprogramma Landbouw 2016-2021 zijn er veel raakvlakken met de werkzaamheden van de Stuurgroep Veenweiden. Een nauwe samenwerking en afstemming met de stuurgroep is van groot belang.

Aanpak totstandkoming jaarplan

Ter voorbereiding van het jaarplan en het meerjarenprogramma hebben vanaf november 2014 een aantal gesprekken plaatsgevonden met de agrarische sector in de gemeente. Bij deze gesprekken waren de leden van de Agrarische Structuurcommissie Krimpenerwaard (ASK) betrokken. Verder zaten aan tafel vertegenwoordigers van HHSK, de gemeente en de provincie. Aan de hand van de eindrapportage van deze bijeenkomsten hebben er in de eerste maanden van 2015 een aantal gesprekken plaatsgevonden met de ASK, gericht op de te ondernemen activiteiten in 2015. Tijdens deze gesprekken zijn aanvullende korte termijn acties benoemd.

Aan de hand van deze gesprekken heeft een splitsing plaatsgevonden tussen de activiteiten die de gemeente in het kader van de uitwerking van het coalitieakkoord oppakt en activiteiten waarbij de agrarische sector de initiatiefnemer is. Hoewel de gemeente niet verantwoordelijk is voor de uitvoering van de activiteiten die vallen onder verantwoordelijkheid van de sector zelf, zijn deze activiteiten wel van groot belang voor het slagen van het jaarplan. Na vaststelling zal de gemeente met de sector afspraken maken over (het tempo van) uitvoering.

De voorliggende agenda is ter advisering voorgelegd aan de Adviesraad Natuur en Landbouw (ANL) en in de Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard. In de ANL zitten naast de agrariërs zelf, ook vertegenwoordigers van de natuurorganisaties. Ter voorbereiding op het advies vanuit de stuurgroep is het jaarplan besproken in het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. De betreffende adviezen zijn opgenomen in bijlage 2.

Samenwerking

In de uitvoering van dit programma wordt zoveel mogelijk samengewerkt tussen de agrarische sector (DWLK/AJK/LTO/ANV), de natuurorganisaties, de Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard, het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en de provincie Zuid-Holland.

Voor de realisatie van het jaarplan wordt samenwerking gezocht met de onderstaande programma's:
POP/Leaderprogramma

Door de Plaatselijke Groep i.o. is het nieuwe POP/Leader programma 'Polders met Waarden' opgesteld. Dit nieuwe programma is agro-gerelateerd en richt zich vooral op de versterking van de stad-landrelatie en

innovatie op gebied van duurzame energie en ketenvorming. Waar mogelijk zal in de uitvoering van innovatieve projecten bij dit programma worden aangesloten.

Stuurgroep Veenweide Gouwe Wiericke

De Gebiedsovereenkomst Veenweiden Gouwe Wiericke omvat net als de Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard afspraken over het opstellen van een meerjarenprogramma landbouw. Voor regionale thema's zal een gezamenlijk programma worden opgesteld.

Veenweide Innovatie Centrum (VIC)

Met name op gebied van innovatie, onderzoek en pilots wordt gebruik gemaakt van de kennis en mogelijkheden van het VIC

Middelen

Voor de uitvoering van dit jaarplan is binnen het gemeentelijk apparaat is een formatie van 0,4 fte beschikbaar. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de agrarische sector zelf heeft. Voor 2015 is vanuit de gemeente ongeveer € 50.000,- beschikbaar. Voor het opstellen van het meerjarenprogramma en het initiëren van het project onderwaterdrainage komt een apart budget beschikbaar. Voor zover nu te overzien leiden de meeste acties voor 2015 niet direct tot financiële uitgaven door de gemeente in dit jaar. Vanaf 2016 is een budget van €150.000,- in de begroting van de gemeente beschikbaar. Daarnaast wordt in 2015 gezocht naar cofinanciering, oa bij de provincie ihkv het Uitvoeringsprogramma Groen.

Leeswijzer

In het jaarprogramma 2015 zijn activiteiten opgenomen die op korte termijn kunnen worden uitgevoerd of in gang gezet. Hierbij is onderscheid gemaakt in activiteiten die de gemeente uitvoert en activiteiten die vallen onder de verantwoordelijkheid van de gebiedspartners.

De acties die door de gemeente worden uitgevoerd zijn opgenomen in hoofdstuk 2. De acties zijn geclusterd per thema.

De opgaven van de gebiedspartners zijn opgenomen onder hoofdstuk 3. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze opgaven ligt bij de sector zelf. De opgaven worden hier benoemd om een zo compleet mogelijk beeld van alle opgaven te geven. Voor dit hoofdstuk is eenzelfde thematische opzet gehandteerd als in hoofdstuk 2. Dit betekent dat thema's en activiteiten meermaals voorkomen omdat er zowel voor de gemeente als de sector (of anderen) een opgave ligt.

2. Activiteiten gemeente Krimpenerwaard

Voor de hier genoemde activiteiten is het college van B&W Krimpenerwaard opdrachtgever.

Verkeersbewegingen en zwaar transport rond het landbouwbedrijf

Het grootste deel van de melkveebedrijven in de Krimpenerwaard ligt aan een B-weg. Door de groei van bedrijven is het de verwachting dat het aantal verkeersbeweging van zwaar transport en landbouwverkeer zal toenemen. Dit wordt veroorzaakt door meer aan- en afvoer, maar ook door een toename van grond op afstand.

Om hierop te kunnen anticiperen zijn een aantal acties benoemd.

Onderzoek zwaar transport en landbouwverkeer

De provincie Zuid-Holland en de Regio Midden-Holland laten onderzoek doen naar de knelpunten en oplossingen voor het zwaar transport en landbouwverkeer. Om te voorkomen dat het onderzoek zich beperkt tot enkel vaktechnische oplossingen brengt de agrarische sector het wegennet van de Krimpenerwaard in kaart en benoemt de knelpunten. Voor deze knelpunten zoekt de sector actief met betrokken partners en overheid naar oplossingen.

Actie Gemeente: deelnemen en toezien op werkbare oplossingen

Wanneer: 3e - 4e kwartaal

Pachten dicht bij huis

Niet alleen de eigen veldkavels liggen soms ver van de bedrijven, ook de gepachte kavels liggen vaak door het hele gebied. Dit veroorzaakt inefficiënte bedrijfsvoering, extra verkeersbewegingen en onveiligheid. Inzet

is om de pacht voor 2016 dicht bij huis te laten plaats vinden. Hiervoor zal het gesprek gevoerd moeten worden met Pzh, NC en ZHL. Bij toedeling van gronden door Provincie, ZHL, NC aan de melkveehouders in de regio, moet de afstand van het bedrijf tot het perceel een belangrijke(re) rol krijgen.

Actie Gemeente: aanjagen gesprekken over pachten dichtbij huis

Wanneer: 2e – 3e kwartaal

Water en draagkracht

Uit de gesprekken met de leden van de ASK wordt duidelijk dat er onder de boeren onzekerheid is over de plannen met het waterpeil, met name in de gebieden die in transitie zijn naar natuurgebied. Het waterpeil wordt afgestemd op de toekomstige functie natuur, terwijl een aantal bedrijven nog op reguliere wijze wordt gerund. Dit heeft gevolgen voor de draagkracht en daarmee voor de bereikbaarheid van het land voor machines en de opbrengst van het grasland. In het kader hiervan is de sector op zoek naar mogelijkheden voor een betere draagkracht van de bodem in de landbouwgebieden.

Drain de polder

Onderwaterdrainage is een toepassing voor het tegengaan van bodemdaling en tegelijkertijd het verbeteren van de draagkracht van de bodem. Al eerder is ervaring opgedaan met enkele proefpercelen in de Krimpenerwaard. De agrarische sector heeft gevraagd om op grotere schaal onderwaterdrainage te mogen toepassen. Daarnaast is het voorkomen van bodemdaling een maatschappelijk belang, immers de kosten als gevolg van bodemdaling worden steeds hoger.

Voorstel is om een pilot onderwaterdrainage voor een hele polder (polder nader te definiëren) uit te voeren. Daarmee wordt het dalingsvraagstuk grootschalig aangepakt en wordt versnippering voorkomen.

Voorafgaand aan de uitvoering van een dergelijke pilot is onderzoek nodig naar de voorwaarden en mogelijke gevolgen. Zo zal oa antwoord nodig zijn op de vraag wat een dergelijke toepassing voor de waterhuishouding betekent, zowel voor het watersysteem als voor de kosten (inclusief financiering). Ook zaken als bebouwing en infrastructuur moeten daarbij bekeken worden.

Naast deze inhoudelijke en/of financiële gevolgen, vraagt een dergelijke aanpak ook of er een geschikte polder te vinden is waarbij de grondeigenaren willen meewerken.

Actie Gemeente: opstarten project onderwaterdrainage i.s.m. HHSK, Pzh, ASK

Wanneer: 3e – 4e kwartaal

Inpassen natuurgasland

In de Krimpenerwaard ligt ruim 2.000 ha natuurgrond, die moeten worden beheerd. Hierdoor hebben de boeren in de regio de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren. De nieuw ontwikkelende natuur veroorzaakt echter ook problemen. Er worden overlast ervaren door overwaaiend zaad maar ook ganzen en zwanen.

Distelverordening

De agrarische sector ervaart onkruiddruk. Aan LTO is toegezegd dat er een Distelverordening zal worden opgesteld. Waar mogelijk, zal aansluiting worden gezocht met de APV.

Naast regelgeving zal ook een gesprek over beheer moeten plaats vinden met de terrein beherende organisatie in de ANL.

Actie Gemeente: opstellen distelverordening

Wanneer 2e – 3e kwartaal

Opstellen procedure preventief faunabeheer

Jaarlijks zijn er problemen met de inzet van preventief faunabeheer om overlast van ganzen en zwanen tegen te gaan. Problemen doen zich vooral voor bij het verkrijgen van de juiste vergunningen. Vanuit de gemeente kan ondersteuning worden geboden om dit proces te stroomlijnen.

Actie Gemeente: opstellen procedure/draaiboek preventief faunabeheer i.s.m. LTO en provincie

Biomassa en energie

De melkveebedrijven in de Krimpenerwaard worden groter en de aanwendingsnormen voor de grond wordt aangescherpt. Dit zorgt voor een toenemend overschot van mest. Een zeer grove inschatting komt op een overschot van 50.000 ton rundveedrijfmest in 2020. Door vergisting draagt de mest bij aan de

energievoorziening, heeft het restproduct meer perspectief voor afzet en zal er mogelijk een reductie zijn van transportbewegingen.

Monovergisting op bedrijfsniveau

Een monovergister (op bedrijfsniveau) kan mogelijkheden bieden voor het verwerken van het mestoverschot tot een waardevol restproduct. Het plaatsen van een mestvergister heeft impact op de omgeving. Dit betekent dat er naast economische aspecten ook landschappelijke en belevingsaspecten meetellen. Deze afweging kan worden meegenomen in het opstellen van de visie en het meerjarenprogramma Landbouw.

Actie gemeente: inpassing monovergisters en of andere vormen van mestverwerking meenemen in visie en uitvoeringsprogramma, zie 6

Boeren, burgers en burens

Als een boer stopt, wordt de grond meestal door collega-boeren overgenomen en de gebouwen worden apart verkocht aan een derde (meestal burger). Dit geeft een gemêleerd gezelschap in de buurt die minder goed bekend zijn met elkaars leef- en werkpatroon. Dit kan leiden tot onbegrip. Met meer stoppers in het vooruitzicht zullen zich meer burgers tussen de agrarische bedrijven vestigen. En met de opschaling van de bedrijven van de blijvers, neemt de intensiteit en daarmee de overlast toe. Het opstellen van nieuw beleid biedt mogelijkheden tot het maken van keuzes waardoor nieuwe probleemsituaties voorkomen kunnen worden.

Deze problematiek wordt meegenomen in het opstellen van de visie en het meerjarenprogramma Landbouw, zie 7 of bij via een projectbesluit.

Innovaties

Om de landbouw in de Krimpenerwaard vitaal te houden naar de toekomst toe is innovatie noodzakelijk. De natuurlijke omstandigheden vragen om een veranderde bedrijfsvoering, nieuwe producten, nieuwe diensten en een andere houding van overheden. Maar ook om pioniers die als kopgroep de innovatie wil aanjagen.

Masterclass Korte Ketens

Van 1 mei 2015 tot 31 oktober 2015 wordt in Milaan de World Expo gehouden. Het thema is 'Feeding the World'. Rotterdam, Den Haag en de Provincie Zuid-Holland nemen deel aan de World Expo. Tijdens de Expo worden Regioweken gehouden waarin het mogelijk is om iets te laten zien uit de regio. Rotterdam heeft hiervoor Midden Delfland en Krimpenerwaard benaderd. Het project heeft de vorm van een Masterclass bestaande en bestaat uit vier bijeenkomsten georganiseerd door de Wageningen Universiteit (WUR). Het thema is Korte Ketens. In de masterclass staat de ondernemer centraal, met zijn of haar plannen om de verbinding met de stad Rotterdam te versterken of andersom de verbinding met het ommeland te versterken. Het bezoek aan de World Expo maakt deel uit van de masterclass. Na terugkomst is er een vervolgtraject waarin deelnemers met elkaar aan slag aan. De laatste bijeenkomst heeft een open karakter. De ondernemers presenteren hun bevindingen tegenover collega's, en tegenover andere belanghebbenden en gemeenten. Vanuit de Krimpenerwaard kunnen vijf agrariërs deelnemen aan de masterclass. Een bezoek aan de World expo zal inspiratie, netwerken, kennis en energie opleveren voor de deelnemers. Met deze deelnemers kan een Kopgroep Innovatie worden gevormd.

Actie Gemeente: werving deelnemers masterclass

Wanneer: 2e – 3e kwartaal

Innovatiecafés

Samen de kopgroep worden innovatiecafés georganiseerd en wordt gezocht naar enthousiaste ondernemers, met hart voor bedrijf en gebied die bereid zijn om een eerste stap te zetten naar een nieuwe toekomst. De kopgroep zal op zoek gaan naar nieuwe kansen en mogelijkheden voor de landbouw in het gebied. De gemeente zal hen faciliteren en ondersteunen bij het uitwerken van concrete projecten.

Actie Gemeente: organiseren innovatiecafés

Wanneer: 3e – 4e kwartaal

Gebiedsinitiatieven faciliteren

Er zijn in het gebied initiatieven in professioneel natuurbeheer door het gebiedscollectief en de Natuurcoöperatie. Er is belangstelling om deze activiteiten uit te breiden. Vormen waarin dit kan plaats vinden zijn satellietbedrijven, natuurbedrijf of pilotbedrijven. Beperkende regelgeving belemmeren deze initiatieven. Gemeenten en provincie spelen een rol in het mogelijk maken van deze initiatieven de wet- en regelgeving.

Actie Gemeente ism. provincie: faciliteren en ondersteunen initiatieven en meenemen bij het opstellen van de visie en het meerjarenprogramma Landbouw

Wanneer: doorlopend

Alternatief grondgebruik

Momenteel wordt nagenoeg alle grond ingezet voor de melkveehouderij, zowel regulier land als natuurland. In het verlengde van de gebruiksdoelstellingen van de grond (landbouw, natuur) is het zaak de grond steeds optimaal in te zetten. Alternatief grondgebruik kan een manier zijn om de grond rendabel te maken binnen de gestelde randvoorwaarden. Te denken valt aan cranberry's, olifantengras, visteelt, e.d. Om dit nader uit te werken moet een Denktank worden gevormd onder regie van het VIC en Weidehof om alternatief grondgebruik in beeld te brengen en kansen en bedreigen van inzichtelijk te maken.

Actie Gemeente: kansenkaart alternatief grondgebruik opnemen in ontwikkelingsvisie

Wanneer: 4e kwartaal

Opstellen visie en meerjarenprogramma

In samenwerking met de agrarische sector zal een visie en meerjaren landbouwprogramma worden opgesteld voor de periode 2016-2021. Deze lange termijn visie biedt een kader voor toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied en de doelen waaraan deze ontwikkelingen bijdragen. Het meerjarenprogramma bevat een activiteitenplan dat bijdraagt aan de uitwerking van deze visie. Omdat in voor Gouwe Wiericke ook een visie en meerjarenprogramma opgesteld gaat worden, zal waar mogelijk op thema's samenwerking worden gezocht.

Actie Gemeente: opstellen visie en meerjarenprogramma Landbouw 2016-2021

Wanneer: 2e – 4e kwartaal

Begroting

Kavelruilplan	€ 26.250
Distelverordening	€ 500
Masterclass Korte Ketens	€ 11.500
Innovatiecafés	€ 5.000
Werkbudget	€ 6.750
Meerjarenprogramma	€ 20.000
Project Drain de Polder	€ 30.000

3. Activiteiten agrarische sector

Uit de gesprekken met de agrarische sector komen ook onderwerpen naar voren die de sector zelf van groot belang vinden. Onderstaande opsomming geeft voor 2015 een overzicht van deze onderwerpen. Voor de opsomming is dezelfde indeling gehanteerd als in hoofdstuk 2.

Voor de realisatie van deze opgaven is de sector zelf verantwoordelijk. Gezien het belang van de gemeente om te komen tot een duurzame landbouw, wil zij graag met de sector afspraken maken over de realisatie van onderwerpen cq inzet van de sector.

Verkeersbewegingen en zwaar transport rond het landbouwbedrijf

Onderzoek zwaar transport en landbouwverkeer - gestart

De provincie Zuid-Holland en Regio Midden-Holland laten onderzoek doen naar de knelpunten en oplossingen voor het zwaar transport en landbouwverkeer. De agrarische sector denkt actief mee in dit onderzoek. Om te voorkomen dat het onderzoek zich beperkt tot enkel vaktechnische oplossingen brengt de agrarische sector het wegennet van de Krimpenerwaard in kaart en benoemt de knelpunten. Voor deze knelpunten zoekt de sector actief met betrokken partners en overheid naar oplossingen.

Actie ASK/HHSK: Actief deelnemen aan onderzoek zwaar verkeer transport en landbouwverkeer

Wanneer: 3e - 4e kwartaal

Slimme combinaties en alternatieven

Vooruitlopend op de uitkomst van het onderzoek kan worden gezocht naar pragmatische oplossingen voor het zwaar verkeer en landbouwverkeer. Oplossingen die op korte termijn iets kunnen bijdragen aan de verbetering van de situatie voor agrariërs en omwonenden. Voorbeelden hiervan zijn:

Zoeken naar slimme routes voor het vrachtverkeer.

Het afdwingen van randvoorwaarden voor zwaar verkeer door vermelden van randvoorwaarden in de ontheffing voor zwaar transport of een clause in het contract tussen boer en transporteur of loonwerker. Daarnaast kan duidelijke communicatie naar omwonenden, sector en medeweggebruikers de situatie verbeteren. Dit gaat van communicatie over verstandig rijgedrag tot bijvoorbeeld een tekstkar in het hoogseizoen die fietser/voetgangers, maar ook de trekkerchauffeurs attenderen. De sector is hierin initiatiefnemer. HHSK, Gemeente en provincie zullen meedenken over oplossingen.

Actie ASK: uitwerken i.s.m. HHSK, gemeente, provincie, oplossingen adresseren en toezien op uitvoering

Actie ASK: communicatie met sector, omwonenden en medeweggebruikers i.o.m. wegbeheerder

Kavelruilen.

Er is grote behoefte aan kavelruil in de Krimpenerwaard. Momenteel liggen veel eigendommen versnipperd in het gebied. Hetgeen leidt tot inefficiënte bedrijfsvoering, extra verkeersbewegingen en onveiligheid. De agrarische sector heeft zicht op de urgentie en zal een prioriteitenlijst opstellen en voorstellen doen. Nadat de plannen zijn geaccordeerd door de Stuurgroep kan een kavelruilcoördinator aan de slag.

Actie ASK: opstellen advies kavelruil

Wanneer: 2e- 3e kwartaal 2015

Water en draagkracht

Bestuurlijk overleg waterschap en agrarische sector

Er vindt regelmatig bestuurlijke overleg plaats tussen waterschap en agrarische sector. Vanuit de agrarische sector is aangegeven dat van gedachten wisselen over over peilbesluiten, onderwaterdrainage, waterschapslasten, bodemdaling en mogelijke andere thema's kan bijdragen aan vertrouwen en wederzijds begrip voor elkaars beweegredenen en bijdragen aan een oplossingsrichtingen die beiden perspectief biedt.

Actie ASK aandragen thema's bestuurlijk overleg

Uitvoeringsprogramma Gebiedsplan Waterkwaliteit

In het Gebiedsplan Waterkwaliteit Krimpenerwaard 2014 hebben HHSK en de sector gezamenlijk vastgesteld welke maatregelen in eerste instantie het meest kansrijk zijn:

Kringlooplandbouw (incl. precisiebemesting en duurzaam bodembeheer);

Duurzaam en innovatief graslandgebruik;

Erfafspoeling verminderen;

Baggeren en slootschonen (zowel curatief als preventief);

Onderwaterdrainage.

Het plan is in een ver gevorderd stadium, waarbij HHSK al een behoorlijk bedrag heeft gereserveerd.

Knelpunt is de totale financiering. Gemeente en provincie worden gevraagd mee te denken over alternatieve financiering om te komen tot een financiële dekking van dit plan.

Actie ASK/HHSK: Financieel dekkingsplan uitvoeringsprogramma Gebiedsplan Waterkwaliteit Krimpenerwaard i.s.m. gemeente en provincie.

Uitwerken waterbank

Demping van water kan door watercompensatie elders. Er is echter niet inzichtelijk of er water beschikbaar is om te compenseren. Een waterbank met vraag en aanbod kan hieraan bijdragen.

In samenwerking met HHSK zal dit plan verder worden uitgewerkt.

Actie ASK: voorstel waterbank i.s.m. HHSK

Inpassen natuurgrasland

Distelverordening - beheer

De agrarische sector ervaart onkruiddruk. Aan LTO is toegezegd dat er een Distelverordening zal worden opgesteld. Waar mogelijk, zal aansluiting worden gezocht met de APV.

Naast regelgeving zal ook een gesprek over beheer moeten plaats vinden met de terrein beherende organisatie in de ANL.

Actie ANL: gesprek over beheer

Inpassing agrarisch natuurbeheer in bedrijfsvoering

Benutting van natuurgrasland in het agrarisch bedrijf kan nieuwe mogelijkheden bieden voor agrariërs. De agrarische sector wil graag betrokken worden bij de invulling en uitvoering van het agrarisch natuurbeheer, zowel binnen als buiten de EHS. Het beheer en gebruik van de grond moet binnen de gestelde ecologische doelen en tevens economisch rendabel zijn. (Melk)veehouders kunnen op deze manier het natuurland in hun bestaande bedrijf inpassen en zorgen voor toegevoegde waarde. Aanpassing van wet- en regelgeving kan noodzakelijk zijn om het agrarisch natuurbeheer door de sector te laten uitvoeren.

Actie ASK/Weidehof: nader uitwerken inpassing natuurgrasland in bedrijfsvoering

Behouden en stimuleren botanisch slootkantbeheer - gestart

In de Krimpenwaard is in het verleden succesvol ingezet op botanisch slootkantbeheer. Helaas blijkt de vergoeding voor botanisch slootkantbeheer buiten de weidevogelregelingen te vallen. Echter bij de provincie blijkt voor slootkantbeheer een apart budget beschikbaar (Groen-Blauwe dooradering). Collectieven kunnen een beroep worden doen op deze regeling..

Actie Weidehof: aanvraag subsidie

Instrumentenkoffer

Om agrarisch natuurbeheer mogelijk te maken, worden door de provincie nieuwe, passende instrumenten ontwikkeld. Dit biedt mogelijkheden voor de boeren om agrarisch natuurbeheer in te passen in de reguliere bedrijfsvoering in de begrensde gebieden.

Actie Weidehof: actief meedenken bij ontwikkeling instrumentenkoffer

Wanneer: 2e kwartaal

Biomassa en energie

Inventarisatie (verwachte) mestoverschot

De sector maakt een inventarisatie van het (verwachte) mestoverschot in de Krimpenerwaard op basis van ontwikkelingen in de sector (aantal dieren en beschikbare grond). Tevens bekijkt ze reeds lopende initiatieven met de daarbij behorende kosten en baten.

Actie ASK/LTO: inventarisatie (verwachte) mestoverschot en verwachte kosten/baten op basis van lopende projecten

Monovergisting op bedrijfsniveau

Een monovergister (op bedrijfsniveau) kan mogelijkheden bieden voor het verwerken van het mestoverschot tot een waardevol restproduct. Het plaatsen van een mestvergister heeft impact op de omgeving. Dit betekent dat er naast economische aspecten ook landschappelijke en belevingsaspecten meetellen. Daarom is het van belang om de voor- en nadelen van de monovergisters in beeld te brengen. Indien hieruit blijkt dat monovergisters goede kansen bieden voor de Krimpenerwaard kan worden gezocht naar een plek voor een proef opstelling zodat boeren en burgers in de regio kunnen ervaren hoe een vergister werkt.

Actie LTO: onderzoeken haalbaarheid van mono-vergisting op bedrijfsniveau of in samenwerking.

Wanneer: na vaststelling visie en meerjarenprogramma landbouw

Boeren, burgers en buren

Als een boer stopt, wordt de grond meestal door collega-boeren overgenomen en de gebouwen worden apart verkocht aan een derde (meestal burger). Dit geeft een gemêleerd gezelschap in de buurt die vreemd zijn met elkaars leef- en werkpatroon. Dit kan voor frictie zorgen. Met meer stoppers in het vooruitzicht zullen zich meer burgers tussen de agrarische bedrijven vestigen. En met de opschaling van de bedrijven van de blijvers, neemt de intensiteit en daarmee de overlast toe. De bestaande situatie is moeilijk terug te draaien. Er moet gewerkt worden aan het lenigen van de aanwezige frictie. Het beleid zal zich vooral moeten richten op hoe nieuwe probleemsituaties voorkomen kunnen worden.

Actie LTO:

1. Overlast beperken door aanpassingen op het bedrijf en in de bedrijfsvoering.
2. PR-actie in de buurt om (meer) wederzijds begrip te kweken
3. Mediation-trajecten stimuleren als er rechtsgang dreigt.

Opstellen visie en meerjarenprogramma

Door de gemeente wordt een visie en meerjarenprogramma landbouw 2016-2021 opgesteld. Deze lange termijn visie biedt een kader voor toekomstige ontwikkelingen in het buitengebied en de doelen waaraan deze ontwikkelingen bijdragen. Het meerjarenprogramma bevat een activiteitenplan dat bijdraagt aan de uitwerking van deze visie. Inbreng van de agrarische sector en andere gebiedspartners zijn hierbij van groot belang. Omdat in voor Gouwe Wiericke ook een visie en meerjarenprogramma opgesteld gaat worden, zal waar mogelijk op thema's samenwerking worden gezocht.

Actie ASK: meewerken aan visie en meerjarenprogramma Landbouw 2016-2021

Bijlage 1 Lijst met potentiële projecten (niet limitatief)

Agro biodiversiteit

De gewassen op het veld, het bodemleven, de insecten, bloemen in de slootkant en de weidevogels: het is allemaal agrobiodiversiteit. Een betere benutting van de biologische diversiteit maakt de landbouw minder afhankelijk van input zoals gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest en wordt daarom gezien als de sleutel tot een duurzame, maatschappelijk gewaardeerde landbouw. Benutting van de natuurlijke soortenrijkdom voor de onderdrukking van ziekten en plagen noemt men Functionele Agrobiodiversiteit (FAB). Bij FAB gaat het over alle biodiversiteit op en rondom het bedrijf, die direct of indirect een rol speelt bij de ondersteuning van productie. Nader onderzocht kan worden hoe FAB ingezet kan worden als nuttig onderdeel in de bedrijfsvoering en zo een bijdrage levert aan de biodiversiteit van de Krimpenerwaard.

Onderzoek mestkringloop

toename van het mestoverschot moeten nieuwe afzetmogelijkheden worden gezocht. Een van de afzetmogelijkheden is de akkerbouw en mogelijk ook sierteelt. Deze gebieden liggen niet ver van de Krimpenerwaard. Nader onderzocht kan worden of op deze wijze een mestkringloop gevormd kan worden waarbinnen het mestoverschot kan worden afgezet.

Beperken transportbeweging

Doorvoeren van innovaties op het gebied van bedrijfsvoering en materieel zodat er structurele oplossingen komen die verdergaande maatregelen van de overheid voorkómen (zoals het afsluiten van bepaalde B-wegen). Hierbij kan worden gedacht aan:

een wagenpark op maat voor de Krimpenerwaard, het zoeken naar oplossingen in samenwerking met de transportsector

zelfvoorzienend worden (energie, ruwvoer) en vermindering van overig transport (kaasmakerij, melk indikken, mestverwerking)

Nieuwe markten

De ligging van de Krimperwaard nabij de steden biedt mogelijkheden voor nieuwe afzetmarkten. Eerste stappen hierin zijn gezet met de handelsmissies. Vanuit de omliggende steden is voldoende belangstelling voor producten van uit de Krimperwaard. Dit vraagt echter om meer. Er kan worden nagedacht over de ontwikkeling en branding van streekproducten, maar ook over de opzet van distributielijnen.

Onderzoeken van toepassingen van alternatieve energiebronnen op bedrijfsniveau

Wind- en zonne-energie kunnen een alternatief zijn voor de energievoorziening van afgelegen boerderijen, waar de energie-infrastructuur een kostbare zaak is/wordt.

Onderzoeken raffinage grasgewassen

Door raffinage van grasgewassen worden de mineralen van de vezels gescheiden. De mineralen worden gebruikt als input voor de voerindustrie, wat ten goede komt aan de regionale kringloop van stikstof (eiwitten). De vezels kunnen worden afgezet als bodemverbeteraar, boxstrooisel, voeding, papier, touw, etc.

Beheer van recreatieterrein

De Krimpenerwaard heeft een aantal recreatieterreinen, waarvan de meeste gesitueerd zijn naast eigendommen van boeren. Gezien de ontwikkelingen rondom recreatieschappen kan op termijn worden besloten te onderzoeken of boeren (een deel van) het beheer kunnen uitvoeren.

Bijlage B) Format werkplan

Rechtvaardiging van het programma

Aanleiding voor het programma

Besluiten

Programmadefinitie

Doelen

Tijdpad

Middelen

Instrumenten

Organisatie

Rapportage

Afbakening en randvoorwaarde

Werkplan 201.

Activiteiten op programmaniveau

Producten op programmaniveau

Activiteiten op projectniveau

Producten op projectniveau

Werkplan Kwaliteitsteam

Doorkijk komende vijf jaren

Financiën

Financiële programmering 201.

Doorkijk komende vijf jaren

Capaciteit

Planning

Communicatie

Risicomanagement

Issues en afwijkingen

Risico's

Bijlagen

Deelprogramma Natuur

Projecten

Deelprogramma Recreatie

Projecten

Deelprogramma Landbouw

Projecten

Beslispunten opdrachtgever

Financiën en capaciteit

Overig

Bijlage C)

Format voortgangs- en verantwoordingsrapportage

Deel I

Stand van zaken en vooruitblik

Deel II

Programmering en Verantwoording

Financiële voortgang

Lasten per project/deelgebied
Gepasseerde grondtransacties
Afwijkingen t.o.v. werkplan

Adviezen kwaliteitsteam

Adviezen per project/deelgebied

Planning

Bijlagen

Voortgang Deelprogramma's / Projecten

Deelprogramma Natuur

Stand van zaken per project

- producten
- prestaties / doelbereik

Deelprogramma Landbouw

Stand van zaken per project
Relatie met UPG

Deelprogramma Recreatie

Stand van zaken per project
Relatie met UPG

Risicomanagement

Issues en afwijkingen
Risico's

Beslispunten opdrachtgever:

scopewijzingen
bijstellingen financiën en capaciteit

Bijlage D) Organisatie

Begrippen en organen van de organisatie

Bestuurlijke organisatie

Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard

Bestuurlijk besluitvormingsorgaan, gevormd door de gemeente en het hoogheemraadschap, dat sturing geeft aan de uitvoering van het programma Veenweiden Krimpenerwaard en verantwoordelijk is voor uitvoering van het integrale programma

Ambtelijke organisatie

Programmamanager Veenweiden Krimpenerwaard

Secretaris van de Stuurgroep Veenweiden Krimpenerwaard en hoofd van het programmabureau Veenweiden Krimpenerwaard. Verantwoordelijk voor de organisatie van het programmabureau, en de uitvoering van het integrale programma. De programmamanager werkt onder verantwoordelijkheid van de stuurgroep en is eerste aanspreekpunt voor de stuurgroepleden.

Programma-adviesgroep (PAG)

Ambtelijk adviesorgaan voor de programmamanager, bestaande uit ambtelijke adviseurs vanuit de betrokken stuurgroeppartijen en de drie deelprogrammacoördinatoren. In dit overleg worden de stuurgroepstukken integraal beoordeeld en van advies voorzien. De adviseurs brengen advies uit gezien vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het integrale programma tegen de achtergrond van het beleid en belang van de individuele overheden.

In de Programma-adviesgroep heeft tevens een ambtelijk adviseur van de provincie zitting die als functie heeft het inbrengen van kennis vanuit het provinciaal beleid, het signaleren indien voorstellen aan de stuurgroep afwijken van provinciale kaders en signaleren indien bij de provincie voorstellen worden gedaan die van belang zijn voor het Programma Veenweiden Krimpenerwaard.

Programmabureau Veenweiden Krimpenerwaard

Verzameling van ambtelijke medewerkers vanuit provincie, gemeente en hoogheemraadschap die werken aan de **uitvoering** van het gehele programma Krimpenerwaard. Het programmabureau bestaat uit programmamanager, deelprogrammacoördinatoren (deelprogramma's natuur, recreatie en landbouw), projectleiders en medewerkers betrokken bij het programmabeheer, communicatie en ondersteuning. Het programmabureau staat, onder leiding van de programmamanager. Het programmabureau is verantwoordelijk voor het organiseren van de uitvoering, stelt vanuit het programma of een project voorstellen voor besluitvorming op en legt die voor aan de stuurgroep. Daarnaast is het programmabureau verantwoordelijk voor het opstellen van het werkplan en de periodieke voortgangs- en verantwoordingsrapportages.

Deelprogrammacoördinator

Ambtelijk coördinator voor de uitvoering van een deelprogramma (natuur, landbouw, of recreatie). De deelprogrammacoördinator is verantwoordelijk voor voortgang, werkplan en rapportage en verantwoording vanuit het deelprogramma aan de programmamanager.

Projectleider

Ambtelijk projectleider voor een project, verantwoordelijk voor de aansturing en uitvoering van een project, voorbereiding van besluitvorming over het project. De projectleider is ondersteunend aan de programmamanager in zijn verantwoordelijkheid richting stuurgroep.

Projectteam

Verzameling medewerkers vanuit overheden die betrokken zijn bij de uitvoering van een project. Een projectteam bestaat tenminste uit een projectleider en vertegenwoordigers van de overheden in het gebied/werkveld waar het project betrekking op heeft.

Vertegenwoordiging van en afstemming met maatschappelijke partijen uit het projectgebied kan in het projectteam plaatshebben óf via een (adviserende) begeleidingscommissie georganiseerd worden.

Adviesorganen

Adviesraad Natuur en Landbouw (ANL)

Vergadering van vertegenwoordigers van de partijen uit het maatschappelijk middenveld die betrokken zijn bij de ontwikkeling in het kader van de Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard. De ANL voorziet de stuurgroep gevraagd en ongevraagd van advies. De ANL heeft een onafhankelijk voorzitter die zitting, maar geen stemrecht, heeft in de Stuurgroep. (De ANL heeft een eigen 'mission statement', zoals in het najaar 2014 door de stuurgroep vastgesteld). De ANL wordt gefaciliteerd door het programmabureau.

Deskundigen Advies Team Veenweiden

Adviesteam bestaande uit drie externe deskundigen op het gebied van ecologie, water en economie (zijnde landbouw en recreatie), die gevraagd advies uitbrengen aan de stuurgroep. Het Deskundigen Advies Team beoordeelt of voorstellen voor uitvoering die aan de stuurgroep worden voorgelegd passen binnen de inhoudelijke kaders van het programma Veenweiden. Het deskundigenadviesteam wordt gefaciliteerd door het programmabureau.

Begeleidingscommissie

Verzameling vertegenwoordigers vanuit maatschappelijk middenveld, in een adviesrol betrokken bij een project (bv. Noordrand) of deelprogramma. Een begeleidingscommissie wordt ingesteld door de stuurgroep.

Beschrijving organisatie

De stuurgroep is het besluitvormend bestuurlijk orgaan van het programma. De stuurgroep komt minimaal vier keer per jaar bijeen.

De uitvoering en het beheer van het integrale programma worden aangestuurd door de programmamanager. Het programma bestaat uit 3 deelprogramma's. Water is een thema dat door alle 3 de deelprogramma's heen loopt.

De dagelijkse aansturing van het programmabureau voor de uitvoering van deze 3 deelprogramma's valt onder de programmamanager. Daarnaast heeft elk deelprogramma een eigen deelprogramma coördinator. Deze is aanspreekpunt voor veel van de uitvoerende componenten van het deelprogramma en coördineert de rapportage en verantwoording. Een deelprogramma bestaat uit projecten (al dan niet met elementen uit andere deelprogramma's) die elk een eigen portefeuillehouder, projectleider en eventueel projectteam kennen. Het woord project is de verzamelnaam voor een sectoraal project of een deelgebied of een sector overstijgend (integraal) project.

Binnen een project vindt de dagelijkse aansturing en afstemming plaats via de projectleider, onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de portefeuillehouder. Een projectteam bestaat tenminste uit vertegenwoordiging van de betrokken (relevante) overheden en de projectleider.

Het is de taak van het projectteam om realisatie van de doelen van het project zo optimaal mogelijk te faciliteren, en de benodigde besluitvorming voor de stuurgroep hierover voor te bereiden.

Afstemming met maatschappelijke vertegenwoordigers kan binnen een projectteam georganiseerd worden, maar kan ook gefaciliteerd worden via een begeleidingscommissie. Ook kan de ANL om advies gevraagd worden.

Besluitvormingstraject

De programmamanager informeert de stuurgroep over de voortgang van het totale programma en bereidt, onder verantwoordelijkheid van de voorzitter, de inhoudelijke en procesmatige besluitvorming voor die nodig is ten behoeve van de stuurgroep. De programmamanager coördineert de stuurgroepagenda in zijn rol als secretaris van de stuurgroep.

Wanneer er voor het programma of project besluitvorming binnen de stuurgroep vereist is, wordt er door de secretaris van de stuurgroep een 'voorstel voor besluitvorming' in de stuurgroep geagendeerd, al dat niet voorzien van een inhoudelijke notitie.

Dit voorstel en de notitie worden allereerst binnen het projectteam opgesteld en besproken. Indien van toepassing kan dit voorstel aan een begeleidingscommissie en de ANL worden voorgelegd voor advies.

Ter voorbereiding op de behandeling in de stuurgroep worden de stukken besproken door de programma-adviesgroep. Tijdens dit overleg worden de stukken vanuit het project toegelicht. Eventuele kwesties, knelpunten en mogelijke bestuurlijke aandachtspunten vanuit de betrokken individuele overheden kunnen ambtelijk geagendeerd worden om te beoordelen welke gevolgen deze zouden kunnen hebben voor een stuurgroepbespreking.

Ter borging van de inhoudelijke doelstellingen van het programma vraagt de stuurgroep advies aan het Deskundigen Adviesteam Veenweiden over documenten die richtinggevend zijn voor de inhoudelijke keuzes die de stuurgroep maakt voor de inrichting van deelgebieden. Het team adviseert op verzoek van de stuurgroep over streefbeelden, inrichtingsschetsen, inrichtingsplannen, arrangementen ed. die voor de verschillende deelgebieden worden opgesteld. De stuurgroep betreft de adviezen van het Deskundigen Adviesteam bij haar besluitvorming.

De voortgangsrapportages en het jaarlijks werkplan zijn de onderdelen waarin de voortgang van het programma en de bedrijfsvoeringsaspecten worden vastgelegd. Bij het opstellen van deze documenten worden de controllers van partijen betrokken. De programmamanager bespreekt werkplan en voortgangsrapportages met de ambtelijk opdrachtgevers van partijen.

De relatie tussen ambtelijke adviseurs van de partnerorganisaties en de (deel-)projecten

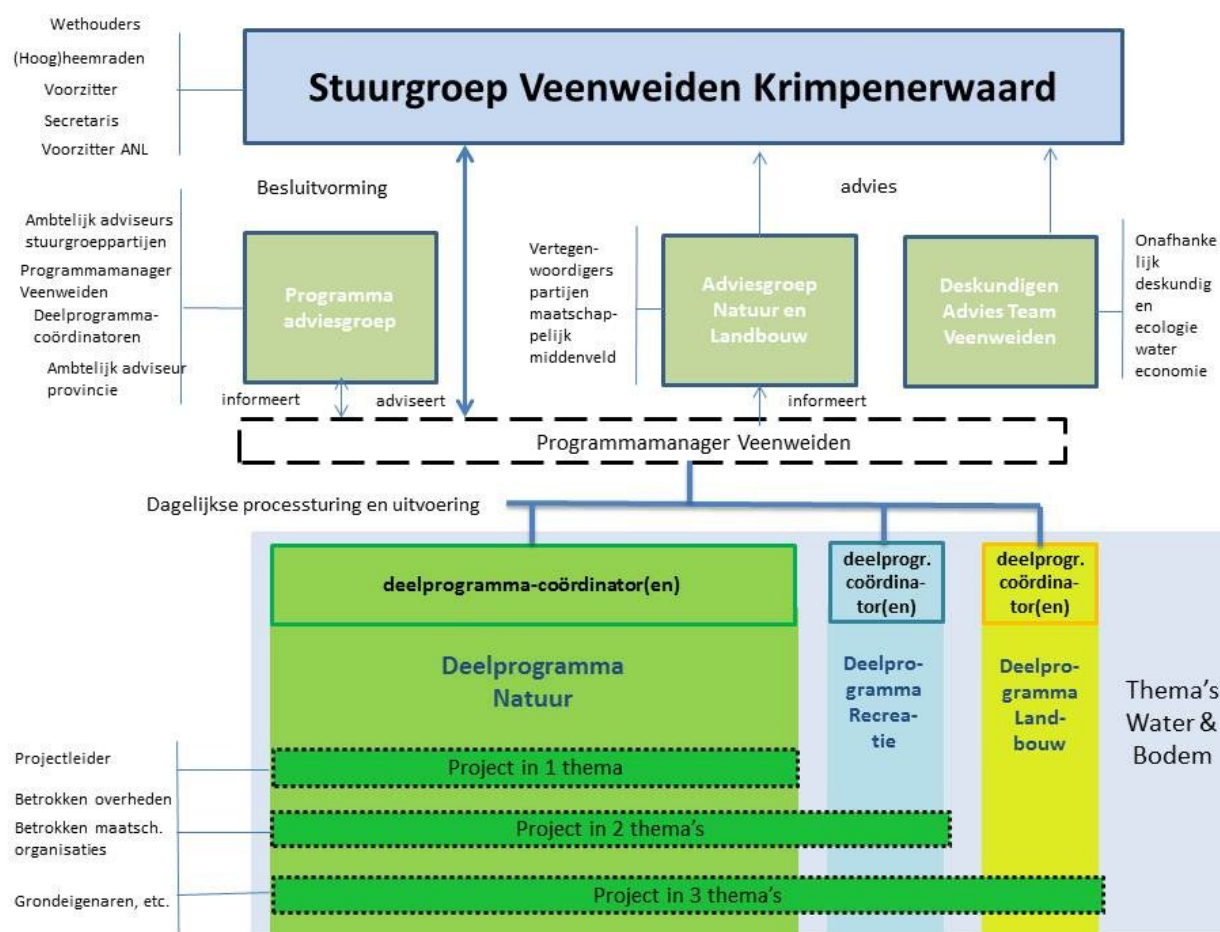
Over het risico dat de ambtelijke adviseurs mogelijk té ver van de uitvoering in een project af staan om een goed advies te kunnen formuleren.

Hierover het volgende:

Wanneer de gemeente of het hoogheemraadschap een duidelijk belang heeft bij een project zal deze ook vertegenwoordigd zijn in het projectteam. Intercollegiale afstemming binnen de eigen organisatie tussen projectteamlid en de betreffende programma-adviseur biedt de mogelijkheid voor aanvullende informatie; De afstand van de programma-adviseur tot de uitvoering biedt juist een zuivere blik vanuit de eigen organisatorische verantwoordelijkheid en belangen op het voorgestelde besluit;

Wanneer er langere tijd tussen stuurgroepoverleggen bestaat, wordt de programma-adviesgroep tussentijds op de hoogte gehouden over de stand van zaken van de projecten en het programma.

Organogram

Bijlage E) (is komen te vervallen)

Bijlage F) Toelichting Watergebiedsplan

Door HHSK is in 2010 een concept watergebiedsplan opgesteld, als bouwsteen voor de integrale gebiedsontwikkeling in de Krimpenerwaard. Door de rijks bezuinigingen op natuur stagneerde echter de planontwikkeling en uitvoering. De bezuinigingen troffen op dat moment vooral het zogenaamde Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Een andere financieringsbron voor de gebiedsontwikkeling Krimpenerwaard betrof de zogenaamde Nota Ruimte middelen (NR-middelen). Dit waren rijksmiddelen die door de provincie ingezet konden worden om de uitvoering van projecten te versnellen. Om te voorkomen dat de bezuinigingen ook de NR-middelen zouden treffen is afgesproken om deze zoveel mogelijk te verplichten aan HHSK. Hiertoe heeft HHSK het Uitvoeringsplan Watergebiedsplan Krimpenerwaard (UP WGP) opgesteld, gebaseerd op het concept Watergebiedsplan Krimpenerwaard. De omvang van het UP WGP is passend gemaakt op de beschikbare middelen, inclusief co-financiering door HHSK. De begroting van het UP WGP had een omvang van € 15,9 miljoen (prijspeil 2010), waarvoor de provincie een subsidie beschikbaar heeft gesteld van € 11,4 miljoen vanuit de NR-middelen. Het huidige UP WGP voorziet dus niet in de realisatie van alle watermaatregelen die nodig zijn voor een robuust watersysteem en de EHS in de Krimpenerwaard. Daarvoor zijn aanvullende middelen nodig. Bij het opstellen van de Gebiedsovereenkomst Krimpenerwaard 2014-2021 is in de business case rekening gehouden met een benodigd budget (Fase 2) van € 9,28 miljoen als aanvulling op het budget van het huidige UP WGP. Op basis van de huidige financiële stand van zaken van het UP WGP (stand: 1 juli 2015) is de prognose dat de kosten van de reeds uitgevoerde en nog lopende maatregelen (fase 1A) uitkomen op een bedrag van € 6,9 miljoen. Voor de uitvoering van de resterende watermaatregelen (Fase 1B) blijft dan een bedrag van € 9,0 miljoen.